

CANVI DE PARADIGMA AL ZOO DE BARCELONA: ANÀLISI POLÍTICO-TÈCNICA

Gisela Torrents Monegal

Treball de Fi de Grau
Ciències Ambientals
Barcelona, febrer de 2017

TUTORS:

Eduard Ariza

Martí Boada

Josep Antoni Pujantell

"Toda relación de dominación, de explotación, de opresión, ya es en sí violencia.

No importa que se haga a través de medios drásticos o no. Es, a un tiempo, desamor y un impedimento para el amor. Obstáculo para el amor en la medida en que el dominador y dominado, deshumanizándose el primero por exceso y el segundo por falta de poder, se transforman en cosas.

Y las cosas no aman."

Pablo Freire, (1965) *La educación como práctica de la libertad.*

Agrair a l'entitat del Zoo de Barcelona i a les seves treballadores per obrir-me les portes i facilitar-me els documents i dades necessàries per a la realització d'aquest treball, especialment a la Eulàlia Bohigas per la seva predisposició constant.

Agrair a la plataforma ZOOXXI, especialment a la Rosi Carro i al Leonardo Anselmi, per la seva ajuda, col·laboració i tracte.

Agrair també a tots els professionals que m'han ajudat en petites, però importants, parts de l'estudi, al Gerard Corriols, Gonzalo Gamboa, el Dr. Rieradevall i Emilio Javier Valbuena.

Per últim, un gran agraïment als meus tutors, en especial a l'Eduard Ariza, pel seu suport i la seva atenció així com per orientar-me i guiar-me.

Aclariments gramaticals i lèxics:

Aquest estudi ha estat escrit en femení genèric.

Aquest estudi utilitza la paraula «animals» per a referir-se a «animals no humans».

0. Índex general

1. Antecedents	8
1.1. Què és el zoo?	8
1.2. Funcions	9
1.3. Conflictes i gestió de conflictes	10
1.4. El Zoo de Barcelona	11
1.5. Història i evolució	13
1.6. Organització	14
1.7. Escenari actual i context	14
1.8. Conflictes i gestió de conflictes al Zoo de Barcelona, ZOXXI	15
1.9. Teoria de l'anàlisi de conflictes polítics	18
1.9.1 Marc del conflicte.	19
1.9.2. Marc d'actors.	20
1.9.3. Curs i dinàmica del conflicte.	23
1.10. Teoria de l'avaluació multicriteri	23
2. Justificació	29
3. Objectius	31
3.1. Objectius principals	31
3.2. Objectius secundaris	31
4. Metodologia	32
4.1. Metodologia per a avaluar el conflicte polític al Zoo de Barcelona	33
4.2. Metodologia de l'avaluació multicriteri dels diferents models de zoològic proposats	37
4.2.1. Establiment i explicació d'atributs i indicadors	37
4.2.3 Taula multicriteri relacionada amb els actors implicats en el conflicte.	44
4.2.4 Taula resum de les fonts de l'avaluació multicriteri	46
5. Resultats i discussió	47
5.1. Anàlisi del conflicte polític al Zoo de Barcelona	47
5.1.1. Marc del conflicte	47
• Perfil Bàsic del conflicte	47
• Anàlisi de necessitats, interessos i posicions	49
5.1.2. Marc d'actors	50
• Mapa d'actors	50
5.1.3. Curs i dinàmica del conflicte	57

• Línia del temps i fases del conflicte	57
5.2 Avaluació multicriteri dels diferents models de zoològic	60
5.2.1. Aplicació de l'anàlisi multicriteri al model actual del Zoo de Barcelona	60
• Taula resum dels resultats del model actual del Zoo de Barcelona	68
5.2.2 Valoració dels resultats de l'anàlisi al model actual del Zoo de Barcelona	69
5.2.3 Predicció d'una aplicació de l'anàlisi multicriteri al model proposat per ZOOXXII	73
• Predicció de les variacions en el resultat dels criteris proposats en base a les línies d'actuació de ZOOXXI.	74
6. Conclusions	78
6.1. Conflicte polític al Zoo de Barcelona	78
6.2. Avaluació multicriteri dels diferents models de zoològic	79
7. Propostes de millora	83
7.1. Estratègies d'actuacions	83
7.2. Fitxes d'actuacions	84
7.2.1 Fitxes tècniques de gestió del conflicte polític	85
7.2.2 Fitxes tècniques de millora dels estudis sobre els models de zoològic	87
8. Bibliografia	91
8.1. Articles	91
8.2. Llibres	92
8.3. Webgrafia	93
9. Programació	95
10. Pressupost	96
11. Petjada de carboni	97

1. Antecedents

1.1 Què és el zoo?

S'entén com a Parc zoològic un lloc on es crien i es cuiden feres i altres animals no comuns per al coneixement públic de la zoologia. Els zoos d'arreu van configurar-se com a símbol de riquesa cultural i econòmica de la ciutat on es trobaven. Com els museus o els palaus i jardins, els parcs zoològics mostraven la cara més abundant de la ciutat a les seves conciutadanes i eren emblema d'una època de benestar i poder on s'invertia i es dedicaven esforços en estructures pel benefici i oci de la gent que hi vivia. Es pot afirmar amb força seguretat que els primers parcs zoològics van tenir lloc a Egipte i la Xina¹. A Egipte, les primeres aparicions constatades de la invenció dels zoos van tenir lloc durant el regnat de Hatshepsut (VIII dinastia) i s'anomenaven “jardins d'aclimatació”, en quant a Xina, van tenir lloc durant la dinastia Chou (primera meitat del segle XII a.C.) on Wén Wáng (1152-1056 a.C.) va crear el “Jardí de la intel·ligència”. En ambdós casos es portaven animals de llocs més llunyans mitjançant expedicions per ser exhibits als seus regne². Alexandre el Gran es considera la primer persona en obrir aquests espais a la comunitat científica i donar-li un caire més educatiu, a Grècia³.

A la meso-Amèrica el gran zoo del que es té constància surt dels múltiples relats d'Hernán Cortés i és contemporani a Moctezuma (s. XVI dC) i, tal com es veu en general al “nou món”, té lloc en un context on la sintonia persona-naturalitat era, a nivell cultural, molt més forta. En els animals es veia reflectit el poder més o menys terrible de les seves deïtats i per tant el concepte del parc era difuminat amb un respecte cap a aquells animals que es trobaven allà tancats. El primer zoològic públic de l'època moderna va ser fundat l'any 1793 a París, s'anomenava “Jardin des Plantes” i, en general, el gran esclat dels zoos a Europa i als Estats Units va aparèixer a mitjans del segle XIX.

La fundació dels parcs zoològics entra a formar part de la història a partir d'un moment plurisecular marcat per la creació de col·leccions d'història natural a partir del segle XV juntament amb el desenvolupament de les exploracions i la constitució de la zoologia sistemàtica al XVIIIè segle. L'accent que l'acompanya és sobretot la necessitat de difusió de coneixements, el progrés de l'escolarització i, amb l'inici de l'època d'inici de les idees ecologistes, la participació en salvaguardar la biodiversitat. La gran majoria dels zoològics del segle XIX eren instal·lats a les

---

1 Martín del Campo, R., 1943; Enciclopèdia Britànica, 1961; Livingston, B., 1974 i Hoffmeister, s/a

2 Enciclopèdia Britànica, 1961

3 Livingston, B. 1974

perifèries de les grans ciutats i representaven, dins del pensament higienista del moment, un pulmó verd destinat a regenerar un espai ciutadà com a un organisme viu. D'aquesta manera participaven en una transformació urbana en la qual les ciutats s'adhereixen i s'uneixen més estretament amb el concepte d'una natura ideal, recreada i domèstica. Els zoos són un clar exemple d'una intenció d'amansiment de la natura, obligada a fondre's en un producte de la civilització, marcant una distància virtual visible entre l'espai de les ciutadanes i l'espai destinat als animals. És un mitjà real i especialment simbòlic d'apropiació. A través dels zoològics s'explica amb molta exactitud la relació persona-animal, una qüestió rarament abordada en la història d'aquestes estructures. Sembla clar que aquest és un lloc de confrontació entre ambdós individus, un espai ideal per a llegir les preferències dels humans respecte els animals a través de les maneres de tractar-los, presentar-los i considerar-los.⁴ Actualment els zoos del món reben uns 700 milions de visitants anuals.

Amb el pas dels anys les dinàmiques dels zoos han anat variant, evolucionant i transformant-se a mesura que passaven els anys fins a convertir-se en els centres de cria i investigació animal que tothom coneix a dia d'avui. És necessari, però, no oblidar algunes de les pràctiques dutes a terme inicialment com l'exhibició de persones (Zoo de Brussel·les fins a finals dels anys setanta) o la caça dins de les instal·lacions (Zoo de Madrid fins a finals dels anys seixanta).

Actualment més de 300 zoos d'arreu del món es guien per la Associació mundial de zoològics i aquaris, WAZA (per les seves sigles en anglès "World Association of Zoos and Aquariums"). Va ser fundada l'any 2000 com a reforma de la Unió internacional de Directors de Jardins Zoològics (IUDZG) (1946) amb la intenció de treballar a nivell mundial i construir ponts cooperatius, compartir informació i coneixement.

1.2. Funcions

El zoo com el coneixem neix a partir de la colonització i posteriorment a la revolució industrial i al pensament de creixement infinit. En un context com aquest, el zoo forma part d'un guany sobre les espècies exòtiques a les quals fins el moment no es tenia contacte i la possibilitat de formar laboratoris vivents privilegiats on fer estudis científics de cada espècie.

Actualment s'estima una despesa de 350 milions de dòlars americans a l'any en matèria de conservació de fauna silvestre, tenint així, un enorme potencial tant en educació ambiental i impacte

---

⁴ Cahiers d'Histoire, n° 3-4, 1997, L'animal domestique, pp. 677-706

en la societat com en conservació i investigació on ja són la xarxa de conservació més gran a nivell mundial. WAZA, i per tant la gran majoria dels zoològics del món, és membre fundador de la Unió internacional de la naturalesa (UICN) i participa en la conservació de la fauna a nivell mundial a través de diversos memoràndums, participa a nivell d'observador a la conferència de les part de la CITES i dóna suport a la comissió per a la supervivència d'espècies (CSE) i a grups com el de conservació especialista en reproducció de la UICN. A més, en col·laboració amb altres formacions ha mantingut més de 127 Studbooks internacionals (registres genealògics). Els seus Programes de Reproducció de Conservació cooperatius administren més de 1000 espècies i subespècies⁵.

Per tant, els zoològics i, en definitiva la associació WAZA qui els gestiona, han tingut un paper històric en matèria d'educació ambiental, recerca i conservació.

1.3. Conflictes i gestió de conflictes

Tot i els inicis i orígens de gran abundància dels parcs zoològics, amb el pas del temps, la societat ha iniciat un procés de reconeixement envers aquests animals que es troben tancats als recintes. Després de molts anys de certa conservació animal i divulgació científica que no es pot negar als zoos tradicionals, el context social del moment ens porta a un replantejament d'aquestes entitats. S'ha de valorar, comprendre i valorar el sistema dels zoos ja que no es pot atorgar un lloc i un valor determinat en la societat a una estructura com els parcs sense tenir en compte el context socio-cultural d'aquesta mateixa societat. Quin paper ha de tenir el parc zoològic en la actualitat? Una creixent part de la població, cada cop més conscienciada amb el benestar animal, demana i requereix de redefinició dels objectius del zoo al haver-hi necessitats educatives que ja no es veuen satisfetes amb l'exhibició d'animals o la dèbil recreació dels seus hàbitats. D'altra banda existeixen diferents moviments socials i animalistes al món que busquen eradicar els zoològics per no complir amb les condicions necessàries per a mantenir els animals amb una bona qualitat de vida.⁶

En els últims anys s'ha definit certa predisposició al tancament dels zoològics a nivell mundial, especialment en països com els Estats Units, la Xina, Anglaterra, Austràlia, Canadà, Holanda i Singapur. Algunes raons de tancament serien les condicions precàries i inadequat maneigament dels animals i, en alguns casos, la pressió pública per millorar o eliminar aquests establiments quan el

---

⁵ *The Global Reach of Zoos and Aquariums in Visitor Numbers and Conservation Expenditures*, Markus Gusset and Gerald Dick

⁶ "Los zoológicos: ¿Cuál es su misión cultural?", Lourdes Navarrijo Ornelas

dany era clar vers els animals o vers la imatge de la ciutat. En algunes parts del món el mal estat dels parcs ha portat a les autoritats responsables a tancar alguns zoològics, com la Xina on després de que l'administració Estatal de Ciència Forestal trobés 13 tigres siberians morts en un zoològic al nord-est del país, es va procedir al tancament d'aquest establiment i es va propiciar la inspecció dels 700 zoològics que hi ha al país. D'aquesta manera es va trobar que 50 no complien amb els estàndards necessaris i que alguns estaven inclús relacionats amb el tràfic il·legal d'espècies. Costa Rica es va disposar a tancar els seus dos zoològics públics durant l'any 2013 i enviar a tots els seus animals a santuaris.

Aproximadament 104 “zoològics” de l’Estat espanyol ⁷, han tancat les seves portes en els últims anys i s'intueix que una de les principals raons d'aquests tancaments són causats per la forta crisi econòmica que colpeja l'estat des de 2008.⁸ Cadascun dels conflictes als zoos es tracten de forma diferenciada: Si formen part d'una entitat pública és el propi govern qui decideix la remodelació o tancament del parc tant és a través d'una consulta a la ciutadania o de forma unilateral, si es mostra com una empresa de caràcter privat seran els seus propietaris o gestors qui en decideixin la línia a seguir.

1.4. El Zoo de Barcelona

El Zoo de Barcelona es troba situat al Parc de la Ciutadella de Barcelona i té dos accessos: un pel mateix Parc i un altre pel carrer de Wellington, tocant al Passeig de Circumval·lació.

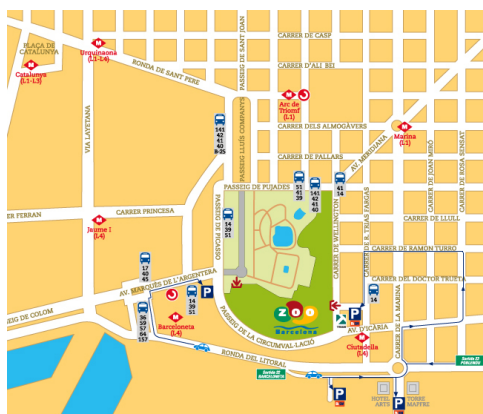

Foto 1, Ubicació del Zoo de Barcelona. Font: Web del Zoo de Barcelona

⁷ Aquí hi incloem mini zoos, aquaris i col·leccions privades petites

8 "El tancament dels Zoològics al món", ZOOXXI ARX.

El Zoo de Barcelona alberga actualment 2555 individus en 5 hectàrees de terreny. Roman obert tots els dies de l'any a partir de les 10 del matí i el preu de l'entrada oscil·la entre els 10,05 i els 19,90€. Recull un gran nombre de socis i sòcies i ofereix activitats per grups, tallers, casals, espectacles i festes d'aniversari.

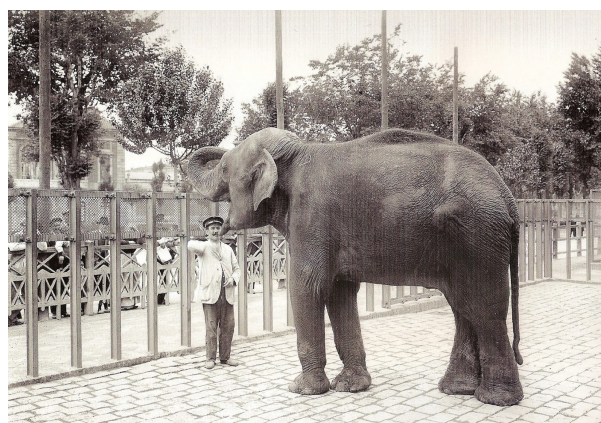
Foto 2. Plànol del Zoo de Barcelona. Font: Web del Zoo de Barcelona

Al 2013, visitaren el zoo de Barcelona 1.113.724 persones i es van ingressar 12.502.293,00€. El Departament d'Educació va rebre la visita de 43.620 escolars i van néixer dins de les instal·lacions individus de 64 espècies diferents mentre que se'n van adquirir 24 de noves. Els espais més destacats del centre són el terrari, l'espai de dragons, l'espai de goril·les, el palmerar, l'espai de primats, la galeria de titís i la granja on els nens poden estar en contacte directe amb els animals.

La Fundació Barcelona Zoo treballa per impulsar projectes de conservació, educació, sensibilització, protecció i preservació de la fauna, complementant el seu treball amb el d'altres zoos, administracions, institucions i centres universitaris i científics. En definitiva, l'objectiu del Zoo de Barcelona és esdevenir una peça clau en les polítiques de preservació de la biodiversitat de Barcelona i una eina important tant per a la recerca com per a la divulgació a part de tenir un paper destacat en l'oci familiar.

1.5. Història i evolució

El zoo de Barcelona va ser fundat fa cent vint-i-quatre anys (1892) quan l'Ajuntament de Barcelona va comprar una col·lecció pròpia d'animals tant autòctons com exòtics al banquer Lluís Martí Codolar (1843-1915). La col·lecció constava de 41 mamífers, 117 aus, un ós bru i un elefant de la Índia de 19 anys i va costar a l'Ajuntament 30.000 pessetes (180,30€). El tracte va ser firmat i consolidat per l'alcalde Manuel Porcar.

Foto 3: Martí i Codolar a la Granja vella d'Horta. Foto 4: L'Avi, un dels elefants pertanyents a la col·lecció pròpia de Codolar

Amb l'adquisició i utilitzant un espai públic creat per l'Exposició universal de 1888, l'alcalde de Barcelona, Manuel Porcar i Tió, va fundar llavors el primer zoològic de la ciutat al Parc de la Ciutadella. El zoo es va dividir en tres sectors: primats, animals aquàtics i grans quadrúpedes a més de les aus com ànecs i gallines. Com a primer director del parc es va anomenar a Francesc Darder (1851-1918), un reconegut veterinari catedràtic de zoologia a l'Escola Superior d'Agricultura, creador dels laboratoris d'ictiologia de Barcelona i de Banyoles, on fundà el Museu Darder d'Història Natural. La inauguració del zoo es va anunciar per Sant Jaume, però no va ser fins a la Mercè del 1892 que va obrir el nou zoològic.

En els seus inicis el zoo de Barcelona s'entenia com un espai referent en la conservació i reintroducció dels animals on l'objectiu principal era garantir el caràcter científic de la institució a més dels objectius d'entreteniment. Durant la dècada dels noranta es va adaptar el zoo a la necessitat d'aprenentatge de la societat i les pràctiques de rendibilitat econòmica que les persones podien treure de la resta d'éssers vius com les ventes i subhastes d'exemplars d'animals considerats excedent o parts d'aquests com plomes i ous.

Des de llavors és evident que el zoo de Barcelona ha canviat tant en les pràctiques de comerç com en al pròpia filosofia i manera de fer de la institució. Amb el temps es van instal·lar nous laboratoris, espais i pràctiques. Amb la mort de Francesc Darder va assumir la direcció del Parc el seu fill Jeroni Darder juntament amb Pere Màrtir Rossell i al 1927 el zoo va començar a cobrar entrada per a veure els animals. Aquest fet es va traduir en un augment dels ingressos i per tant, en canvis d'infraestructura a nivell d'ampliacions i renovacions. L'entrada costava 25 cèntims de pesseta (0,01€). Durant els anys següents el zoo va instaurar un nou estatus: “La institució té per objecte exhibir, investigar i divulgar els principals tipus biològics que caracteritzen les faunes exòtiques sense menysprear l'exhibició de les espècies i races pròpies del territori, vetllant per la conservació i per mitjà d'aquestes activitats, estimular al poble coneixent la zoologia”. Durant la dècada dels setanta es va crear el Departament d'Educació i el Zoo amb la col·laboració del món universitari i el CSIC i s'inaugurà un centre educatiu per transmetre els valors de respecte i valor per a la natura.

1.6. Organització

Actualment el Zoo de Barcelona és una entitat pública que depèn de Barcelona de Serveis Municipals (B:SM) i forma part d'organismes internacionals dedicats a la protecció de la natura com la Unió Internacional per a la conservació de la natura i la WAZA. El centre està també patrocinat oficialment per particulars i empreses com Coca-Cola, Estrella Damm, Lay's o Frigo entre d'altres.

El Zoo de Barcelona s'organitza a través d'un Consell Assessor, format per deu persones vinculades al món acadèmic, que marca les directrius generals de l'entitat amb un caràcter consultiu i de suport que assessora, impulsa i valida propostes i línies d'actuació sobre els tres pilars en què es basa l'estratègia mundial de zoos: educació, conservació i recerca.

1.7. Escenari actual i context

Per entendre el context d'aquest malestar generalitzat envers el zoo, s'ha d'entendre que la ciutat de Barcelona ha estat sempre una ciutat avantguardista i moderna, i ens els última anys s'ha convertit juntament amb altres ciutats europees en pionera pel drets dels animals. Un bon exemple d'aquesta tendència és la proposta aprovada per l'ajuntament de convertir Barcelona en la primera ciutat “Veg-friendly”, és a dir, una ciutat on es faciliti el consum i difusió del veganisme. El projecte va ser impulsat per la ONG «Libera!» i la Fundació Franz Weber. Altres exemples d'avenços en termes de

protecció animal a Barcelona són el tancament definitiu de les parades de venda d'animals a la Rambla de Barcelona l'any 2010, campanya impulsada també per la ONG «Libera!», o la prohibició, a nivell de Catalunya, de les curses de braus. La campanya va ser aprovada pel Parlament de Catalunya el 28 de juliol del 2010 a partir de la Iniciativa Legislativa Popular promoguda per la Plataforma «Prou!».

El fet de que aquestes iniciatives hagin vist la llum indica, en definitiva, que la ciutat i el govern avança en termes de protecció animal. És gràcies a elles que la ciutat de Barcelona es converteix en un context favorable perquè projectes de remodelació del Zoo de Barcelona proliferin i es facin un lloc a la ciutat. Les entitats que van impulsar aquestes tres campanyes són les mateixes que han creat el projecte ZOOXXI.

1.8. Conflictes i gestió de conflictes al Zoo de Barcelona, ZOOXXI

Una part amplia de la població de Barcelona creu que avui en dia el zoo és un espai poc adequat a l'ètica del segle XXI i opta per l'abolició del parc. És així, entre la idea del zoo tradicional i l'abolició, quan sorgeixen nous projectes de remodelació com "ZOOXXI".

ZOOXXI és una proposta d'ordre internacional que neix de la mà de l'associació animalista "Libera!" i la Fundació Franz Weber, de les quals hem parlat anteriorment, i es basa en la idea de la necessitat de reconversió i adaptació del zoo a l'ètica i la sensibilitat del segle xxi. Les promotores i impulsores de ZOOXXI consideren que el zoo actual de Barcelona encarna una institució anacrònica que hereva d'un passat colonial i necessita ser replantejat radicalment. Al fons de la problemàtica dels zoos rau la ineludible qüestió moral sobre si tenir una col·lecció d'animals apartats dels seus hàbitats, engabiats i exhibits al bell mig de la ciutat, l'existència dels quals se supedita a satisfer el desig i la curiositat humana està a l'alçada d'una ciutat moderna com és la capital de Catalunya. ZOOXXI considera que malgrat els limitats plans de conservació existents al zoo, a la pràctica el zoo és un centre de confinament per a animals on aquests són obligats a viure en unes condicions que difícilment poden satisfer les seves necessitats físiques i emocionals, així com desenvolupar els seus propis interessos per a tenir una vida plena.

El projecte ZOOXXI es començà a gestar el 2008 a arrel de la tràgica mort de l'elefanta Alicia i la posterior depressió de la seva companya, Susi al Zoo de Barcelona. Davant la inexistent resposta a

les cartes de desgrat enviades des de les associacions animalistes es va començar el camí a una proposta de reconversió basada en cinc objectius pilars:

a) Zoo més autòcton: Convertir el zoo en un centre de recuperació i educació sobre la fauna autòctona on els animals exòtics vagin perdent pes. Que es pugui donar assistència als animals ferits o rescatats a través d'oferir-los refugi i programes de reintroducció.

Frenar la reproducció dels animals exòtics i enviar a santuaris i reserves tots els possibles. Per aquest fi, el projecte compta amb dos programes per a possibilitar el trasllat dels animals, un de privat i un de públic. El programa privat s'anomena CETA (Criteris d'avaluació per al trasllat d'animals) i consta d'una part biològica i veterinària i una part política. Quan s'hagi passat per aquestes fases l'animal passarà a la fase IFS (Individus en Fase de Sortida).

b) Un zoo més científic: Elaborar plans de conservació *in situ* en els hàbitats dels animals protegits i no dins mateix de les instal·lacions. La idea de ZOOXXI a llarg termini és constituir fundar una xarxa de ZOOXXI que protegeixi a una xarxa d'espais naturals. De tal manera cada zoo protegiria un espai natural en els països d'origen dels animals en perill d'extinció.

En aquests espais protegits s'hi enviarien els científics i acadèmics de manera que els programes de recerca fossin duts en espais on el comportament dels animals fos real i es protegís de forma verdadera els seus hàbitats. A més, en aquests espais es gravarien les imatges que després serien utilitzades per donar vida a un centre virtual als ZOOXXI de les ciutats de manera que nodrissin les experiències educatives immersives.

c) Un zoo més divertit i atractiu: Dotat de tecnologies virtuals per a poder conèixer els animals tal com són amb comportament reals però no en persona. L'ús de noves tecnologies com la realitat virtual i la interactivitat dotarien al zoo de noves tècniques didàctiques. Es mostraria el parc com un espai d'aprenentatge i oci que explora experiències educatives immersives alternatives al captiveri d'animals. Aquestes imatges serien extretes dels espais protegits pel propi zoo i intercanviades per tota la xarxa de ZOOXXI de manera que tots els zoològics disposessin de totes les imatges i estudis.

d) Un zoo més educatiu: Dotar al zoo d'una educació basada en la empatia cap als animals. Basar l'educació en l'espècie però també en l'individu com a ésser amb capacitat de sentir. Educar en els valors com la tolerància, el respecte i la convivència.

e) Un zoo més ciutadà: On les decisions es prenguin en un comitè compost per especialistes provinents de la societat civil i la ciutadania participi activament en la conservació de les espècies. El fet de formar aquest comitè tindria dos elements fonamentals: la transparència (tant econòmica com de la pròpia gestió de zoo i evitar la corrupció).

El mes de maig de 2015 es va fer la presentació internacional del projecte a la Pedrera de Barcelona i van comptar amb 21 personalitats de la ciutat. El projecte compta també amb el suport i assessorament de Carme Maté, ex-directora del zoo de Barcelona, Jordi Portavella, ex-president del zoo, Jaume Fatjó, director de la càtedra fundació Affinity Animales y Salud del departament de psiquiatria i medicina legal de la Universitat Autònoma de Barcelona, i Marga Oranich, presidenta de la comissió de dret animal de l'escola d'advocats de Barcelona.

El Projecte ZOOXXI ja compta amb l'interès d'un parell de zoos de Mèxic, Uruguay i Argentina. Es decideix portar-lo a terme a Barcelona per una multitud de factors positius: “Libera!” té la seu a Barcelona. És aquí on va sorgir la idea i el projecte inicial i es va posar en marxa un estudi de la situació social, econòmica i ètica dels parcs zoològics amb l'objectiu de realitzar una proposta clara, concreta i realista per orientar el destí d'aquestes institucions vers un altre paradigma. Per altra banda es considera que aquesta és una ciutat de gran projecció internacional, és una ciutat políticament molt activa, amb moltes associacions i gran capacitat de cooperativisme i reuneix les condicions socials per a dur a terme un canvi. Per altra banda és una de les ciutats més avançades en matèria de benestar animal i que, segons els impulsors del projecte, no es pot permetre seguir tenint un zoo com l'actual.

Davant de tal context i sent el Zoo de Barcelona una entitat pública lligada a la gestió de l'Ajuntament de Barcelona, és aquest qui ha de decidir com s'actuarà d'ara en endavant. A Barcelona, el context econòmic, social i polític ha demostrat ser un escenari favorable per a comptar amb la veu dels ciutadans i ciutadanes en la presa de decisions sobre les actuacions a la seva ciutat. Si les polítiques públiques es duen a terme a través d'un consens ampli de la població tenen una major acceptació i per tant una major eficàcia, es respon més eficientment a les demandes i a les necessitats socials a més que millora la coresponsabilització entre la gent i l'ajuntament.

“Una ciutat intel·ligent és una ciutat que dóna veu a la intel·ligència col·lectiva en la presa de decisions”. És per això que Barcelona en Comú, la plataforma ciutadana que va guanyar les

eleccions municipals de Barcelona durant les votacions de 2015 i que es caracteritza per ser un govern més transparent, participatiu i obert a l'opinió pública, ha organitzat un Pla municipal. L'objectiu d'aquest pla és posar èmfasis en allò que cal millorar i potenciar a Barcelona, avaluar quin és el model de ciutat que es vol desplegar en els propers anys i detallar algunes de les mesures més significatives que es volen impulsar. Amb un termini de quatre anys (2016-2019) i amb la participació de 73 barris, el pla municipal s'estructura en cinc eixos: el bon viure, l'economia plural, les persones, el bon govern i el compromís de la ciutat amb la justícia global. Cada eix està dividit en línies estratègiques que contenen diferents àmbits d'acció municipal que es desemboquen en objectius i actuacions concretes. “Decidim.Barcelona” és la plataforma digital de participació de l'Ajuntament de Barcelona per construir una ciutat més democràtica, és obert a tota la ciutadania i on es fa visible tot el procés de manera transparent i traçable i hi ha un retorn de les propostes introduïdes.

“Barcelona En Comú dona suport a la iniciativa ciutadana que fa una proposta de canvi paradigmàtic en el model de zoo a la ciutat de Barcelona: la iniciativa ZOOXXI.” Així la web de Barcelona En Comú començava un comunicat per donar suport a la campanya del projecte després de que ZOOXXI fos la tercera proposta més votada en el procés participatiu de “Decidim Barcelona”. L'ajuntament considera que *“suposa un avanç per a la ciutat de Barcelona al desenvolupar una ètica de la cura, no només aplicada sobre els éssers humans, sinó sobre els animals no-humans amb qui compartim l'existència.”* L'ajuntament assumeix que el benestarisme no és suficient a la ciutat de Barcelona i que, donat que l'opció de tancar el zoo és poc realista a causa de la falta de capacitat d'absorció d'animals per part de santuaris i altres centres, la iniciativa ZOOXXI es presenta com una alternativa a considerar.

ZOOXXI començarà a recollir firmes al març de 2017 després d'un llarg procés de socialització del projecte per a poder incloure el projecte a l'agenda política a través de la que seria la primera Iniciativa Ciutadana duta a terme a Barcelona.

1.9. Teoria de l'anàlisi de conflictes polítics

Considerem com a anàlisi un examen detallat de qualsevol cosa complexa amb la única finalitat d'entendre la seva naturalesa o determinar els seus caràcters essencials a partir de la distinció de les seves parts dins d'un tot fins a arribar a conèixer els principals elements i la relació entre ells. Al comprendre millor un conflicte, l'anàlisi serveix també per a ampliar la visió pròpia i col·lectiva sobre la situació i poder avaluar millor les possibles possibilitats de resolució i acció. Resulta més fàcil fixar les prioritats, conèixer els riscos i evitar errors.

S'entén que qualsevol anàlisi és preliminar i ha de ser afinat i estudiat curosament a mesura que avança el procés. L'anàlisi no és un fi en si, és part d'un procés per a definir i aprendre sobre el tema tractat a partir de la participació de cadascun dels actors.

A continuació s'exposen els temes que es tractaran en aquest treball:

A) Marc del conflicte

- De què tracta el conflicte?
- Encarament dels participants al conflicte
- Diferenciació d'opinions
- Factors immediats darrera del conflicte
- Factors profunds relacionats amb les institucions, la política o altres factors estructurals darrera del conflicte

B) Marc d'actors

- Actors involucrats en el conflicte
- Grups no presents amb un paper directe o indirecte en el conflicte
- Mapa d'actors
- Motivacions, interessos i incentius dels actors

C) Curs i dinàmica del conflicte

D) Resolució

- Estratègies de gestió del conflicte
- Resultats fins el moment
- Avantatges i desavantatges de seguir usant la mateixa estratègia

1.9.1 Marc del conflicte.

El propòsit d'aquesta part de l'anàlisi és començar a identificar i descriure el conflicte, els seus límits, els orígens en base a esdeveniments i problemes de relacions, nivells i temes del conflicte, relacions geogràfiques i temporals i relacions amb altres conflictes.

D'altra banda, dins del marc del conflicte és important verificar si els actors pensen que els institucions existents que gestionen el conflicte poden acomodar els seus interessos i necessitats.

S'ha de tenir en compte que els actors rarament concorden en un marc únic del conflicte i solen donar diferents interpretacions de les causes d'origen i els factors immediats que contribueixen en el mateix. Fins i tot dins del mateix grup poden haver-hi diferents memòries sobre els fets o de la seqüència i significat dels esdeveniments. La finalitat és treballar amb tots els actors implicats per obtenir una gamma interessant de punts i perspectives sobre el mateix tema.

1.9.2. Marc d'actors.

En aquest apartat del treball s'analitza la xarxa d'actors implicats en el conflicte. L'objectiu és analitzar i definir els actors així com identificar la mesura en la que cada grup es veu identificat en ell i les relacions que mantenen es actors entre si. D'altra banda s'analitzarà també el poder relatiu de cadascun d'ells i la seva influència sobre els altres.

S'entén com a actors aquells individus (stakeholder), grups o organitzacions que es troben afectats per el conflicte així com aquells que influencien significativament en el resultat d'aquest. Per tant un actor social és algú que té alguna cosa a guanyar o a perdre a partir dels resultats d'una determinada intervenció o de l'acció dels altres actors. Usualment també són considerats actors aquells individus o grups que posseeixen informació, recursos, experiència i alguna forma de poder d'influència sobre els altres.⁹ Els actors poden compartir una identitat col·lectiva o una característica comuna per a formar un grup, per exemple ser de la mateixa comunitat, usuaris del mateix servei o formar part d'un llindar d'edat.

Una altra forma de definir els actors és com a unitat generadora d'acció o relació social que enllaça a la seva acció un sentit subjectivament pensat, conscient o inconscientment¹⁰. L'actor social sempre opera amb orientacions, motius, expectatives, finalitats, representacions i valors dintre d'una situació determinada¹¹. És important assenyalar que els actors socials no s'identifiquen o defineixen de forma independent dintre d'un context sinó que ho fan en relació amb una qüestió en particular i específicament, i que no es pot assumir una generalització de la opinió de grup i extrapolar-la a tots els seus membres ja que no tots ells tenen perquè pensar al uníson.

---

⁹ ECFAO, 2006

¹⁰ M. Weber

¹¹ Ibáñez y Brie, 2001

Per últim cal dir que la decisió de no intervenir en un procés de presa de decisió resulta, moltes vegades, una acció rellevant per a explicar els resultats i, per tant, qui l'adopta revesteix en tots els efectes el títol d'actor.¹²

Entre els actors podem diferenciar els Actors Clau com aquells actors primaris amb més importància durant el procés a causa de la seva capacitat d'influència i autoritat. L'actor Promotor com aquell que planteja el problema i proposa la necessitat d'intervenció, els aliats com aquells actors que tenen objectius de contingut o de procés congruents amb la del promotor i aporten els seus recursos a la causa. L'actor Opositor és considerat l'actor que actua i destina els seus recursos a impedir les transformacions. Finalment l'actor Mediador és considerat l'actor interessat en afavorir l'acord entre els actors.

És fonamental poder distingir el poder relatiu de cada grup en termes d'influència en la resolució del conflicte, i l'habilitat d'efectuar i prevenir canvis. El poder pot ser definit de forma general com “la capacitat d'aconseguir resultats”¹³, i és necessari conèixer quant en té cada actor, quina classe de poder posseeix i d'on prové, així com la seva capacitat d'influència. El poder pot derivar de diverses fonts tals com la força física (la capacitat d'exercir violència o coerció), la força emocional (l'encant o carisma personal), la força de lideratge (la capacitat de liderar), la força socio-econòmica (el control dels recursos o la propietat de capital), la força cultural (normes i valors acceptat per tothom), el control de la informació i l'habilitat (les capacitats de cada individu o grup). En molts casos, també, el poder relatiu d'un grup determinat radica en l'habilitat de mobilitzar un recolzament més ampli al seu favor.

Els actors pertanyents en aquest conflicte mantenen una gran quantitat de relacions entre ells que han de ser preses en consideració. Les aliances amb altres grups, xarxes i accions col·lectives poden ser un instrument de negociació important de igual manera que com a mitjans per a aconseguir noves fites institucionals¹⁴. Les relacions que puguin fer entre ells poden ser considerades desfavorables o negatives, però al final de la negociació s'haurà de donar lloc a una col·laboració entre actors, que tindrà el seu espai quan els actors hagin aprovat recíprocament la seva legitimitat i poder per a definir problemes i proposar solucions¹⁵. A mesura que un conflicte es va definint i desenvolupant amb major claredat, la gamma d'actors prenen part en ell i es tornen cada cop més clars igual que la relació entre ells i amb el tema tractat.

---

12 ¿Quién decide? Los actores y sus recursos, 75, Bruno Dende i Joan Subirats

13 Ramírez, 1999

14 Ramírez, 1999

15 Gray, 1989

Per a poder tenir una idea clara dels llaços entre les parts s'ha elaborat un mapa d'actors tenint en compte el següent:

- Els interessos i expectatives dels actors
- Les diferents respostes al conflicte per a cadascun d'ells
- Les relacions entre els grups
- Les dificultats que els actors enfrontaran al treballar junts
- La contribució potencial que cada grup pot fer per a manejar el conflicte
- La mesura en la que els interessos dels individus i grups se solapen entre si
- Els límits del poder de cada part i els llocs on es tornen més vulnerables.

Tenint en compte aquests factors, ens és possible dissenyar un *Mapa d'actors*:

El mapa d'actors, també coneguda també amb el nom de “stakeholders analysis”, s'utilitza per a presentar i visualitzar de forma gràfica les relacions, llaços i influències entre les parts que conformen un conflicte polític i els grups vinculats que hi exerceixen una influència. L'eina de mapa d'actors és una metodologia de tipus “estructural” i de síntesi àmpliament coneguda i estesa, vinculada amb la teoria de xarxes socials i es basa en la suposició de que la realitat social pot veure's conformada per relacions entre actors. Aquesta eina s'utilitza amb el suposat de que es pot pensar en la societat en terme d'estructures basades en diferents formes de relació entre els seus membres. Els conjunts de vincles i relacions socials formes xarxes i segons la posició de cada membre dins de les xarxes es defineixen valors, creences, interessos i comportaments. El Mapa d'Actors és un instrument d'investigació que ens permet de situar tota la informació en funció de dimensions socials, espacials i temporals i que ens ofereixen una perspectiva del camp com un tot¹⁶. La seva funció és representar la realitat social, comprendre la seva complexitat i dissenyar estratègies d'intervenció amb més elements que una sola opinió.

El mapa d'actors (o MAC) suposa l'ús d'esquemes per a representar la realitat d'un conflicte en la seva extensió més complexa no solament a partir d'un llistat d'actors sinó coneixent les seves accions i objectius així com les seves perspectives més immediates¹⁷.

D'aquesta manera, un mapa d'actors, posa èmfasis en la comprensió dels diversos tipus de relacions o agrupacions entre subjectes, densitats i discontinuïtats en elles i també els rols i poders dels actors més rellevants.

---

¹⁶ Schatzman y Strauss, 1971, citado por Rance y Tellerina, 2003

¹⁷ Ceballos, M. 2004

A forma de síntesi es pot afirmar que un mapa d'actors es basa en els següents suposats:

- 1) Es pensa la societat en termes d'estructures
- 2) Les estructures es manifesten en forma de relacions entre actors
- 3) Els vincles i relacions formen xarxes
- 4) Els valors i creences de cada actor carien segons la seva posició en tals xarxes
- 5) El principi d'anàlisi del Mapa d'Actors no són els actors sinó les xarxes de relacions

Al ser el Mapa d'Actors una eina de síntesi, funciona com una radiografia més o menys superficial de la realitat i, per tant, no hauria de ser la única eina que s'utilitzi al abordar un problema social ja que pot generalitzar diversos aspectes i ocultar-ne d'altres menys importants. D'altra banda s'ha de tenir en compte la limitació del temps, com més s'avança en la resolució d'un conflicte més possibilitats hi ha de que els actors canviïn formes de fer o de pensar i de que apareguin o desapareguin grups que exercien un poder en la resolució del conflicte. Per tant, el Mapa d'Actors és vàlid i útil en el moment en el que es duu a terme i és necessari actualitzar-lo amb freqüència.

1.9.3. Curs i dinàmica del conflicte.

En aquesta última part de l'anàlisi del conflicte s'utilitzen eines en relació amb les fases del conflicte i la cronologia d'aquest. És necessari per a poder entendre el recorregut que porta el conflicte i el moment en el que s'estudia. Aquesta fase de l'estudi permet la comprensió del conflicte a gran escala tenint en compte tant el context polític, social i temporal com els esdeveniments més importants dins de la problemàtica, i ens permet valorar possibles opcions de resolució.

1.10. Teoria de l'avaluació multicriteri

L'anàlisi multicriteri és una de les eines més útils per a poder comparar diverses alternatives a un conflicte. Ens facilita l'estudi del cas a través d'una taula on es tenen en compte primerament els objectius principals de cadascun dels actors clau d'un conflicte i, derivant d'aquests objectius clau, s'avaluen un seguit de criteris a través d'indicadors. D'aquesta manera, en la mateixa taula d'avaluació pots veure-hi reflexats els resultats de les diferents propostes als mateixos indicadors triats segons el que és necessari de tenir en compte en la presa de decisió.

S'entenen com a objectius les declaracions d'allò que es vol aconseguir. Els indicadors són les variables, la representació d'un atribut dins d'un sistema i, per tant, la mesura del grau en que es

compleixen els objectius plantejats. Un indicador és una imatge d'un atribut definit en termes d'una mesura específica o un procés d'observació. El valor de l'indicador (i.e. l'estat de la variable) dona informació sobre la condició i/o la tendència de l'atribut del sistema considerat, en aquest cas, el zoo.

Seguidament podem veure els sis objectius principals que tenen en compte els actors claus del conflicte estudiat al Zoo de Barcelona, i dels quals es farà un anàlisi en l'apartat «5.2 Avaluació multicriteri dels diferents models de zoològic»:

- Sostenibilitat.

Entenem per sostenibilitat la relació entre la societat i el medi ambient en el que es troba, en aquest cas es valorarà l'impacte que causa el propi model de zoo a l'entorn. S'entén que la sostenibilitat és un objectiu que persegueix la major part d'actors i no serà un objectiu de conflicte.

- Interès econòmic.

El Zoo, com a entitat gestionada per l'Ajuntament de Barcelona disposa d'uns pressupostos públics proveïts per la ciutadania. L'interès de que el zoo sigui una entitat amb la possibilitat de disposar de certs ingressos provinents de les entrades venudes i els tallers infantils, entre d'altres, correspon a l'Ajuntament i, en menor mesura, als mateixos projectes.

- Recerca i conservació.

Es considera que l'objectiu de tenir un bon rendiment en matèria de recerca científica i conservació de la fauna és l'objectiu principal, conjuntament amb l'educació, de qualsevol parc zoològic. La importància de la conservació és pilar bàsic de l'entitat i la seva principal raó de ser. Es considera que aquest objectiu és perseguit per qualsevol model de zoo, per tant ho és tant pel Zoo de Barcelona com pel nou projecte ZOOXXI.

- Benestar animal.

S'entén per Benestar animal aquell objectiu que busca la salut física i emocional dels animals destinats a una finalitat utilitarista. És a dir, s'accepta socialment utilitzar certs animals per a investigació, experimentació, producció de carn, làctics, ous, llana, etc, amb la condició de que no s'infringeixi en el propi animal qualsevol mal físic, mental o emocional que sigui innecessari i/o evitable.

El concepte de benestar animal inclou tres elements: el funcionament adequat de l'organisme (entre altres coses suposa que els animals estiguin sans i ben alimentats), l'estat emocional de l'animal (inclou absència d'emocions negatives com dolor i por crònica) i la possibilitat d'expressar algunes conductes normals pròpies de l'espècie.¹⁸

La legislació europea introdueix estàndards mínims per harmonitzar el mercat únic. Aquests estàndards són fixats, sobre bases científiques, per l'Autoritat Europea per a la Seguretat Alimentària¹⁹. La legislació actual respecte el benestar animal cobreix els animals de producció, per respondre les exigències de la PAC (Política Agrícola Comuna), i els animals utilitzats per a l'experimentació²⁰. Aquest és un objectiu necessari pel Zoo de Barcelona en tant que es mantenen animals provinents de tot el món amb finalitats científiques, d'oci i educació.

Per a poder avaluar el nivell de benestar animal dels zoològics, la WAZA compara la piràmide de jerarquia de necessitats de Maslow amb un arbre per a expressar la aspiració de la “Estratègia Mundial de Zoològics i Aquaris” per al Benestar Animal; és a dir, dirigir l'atenció al benestar animal cap a les categories més altes de la piràmide de Maslow. La punta de la piràmide és l'espai més variat i complicat, les aus en ple vol representen un ideal de zoològics i aquaris, conservant i fomentant habilitats naturals. “Així com un arbre proporciona un complet hàbitat per a altres espècies, un zoològic pot fomentar el benestar animal més allà dels seus propis límits.”²¹

---

¹⁸ Fraser et al., 1997

¹⁹ EFSA: European Food Security Authority

²⁰ Dret i benestar animal amb Andrea Gavinelli, UAB, 2014.

²¹ Estratègia Mundial de Zoològics i Aquaris, WAZA, 2015

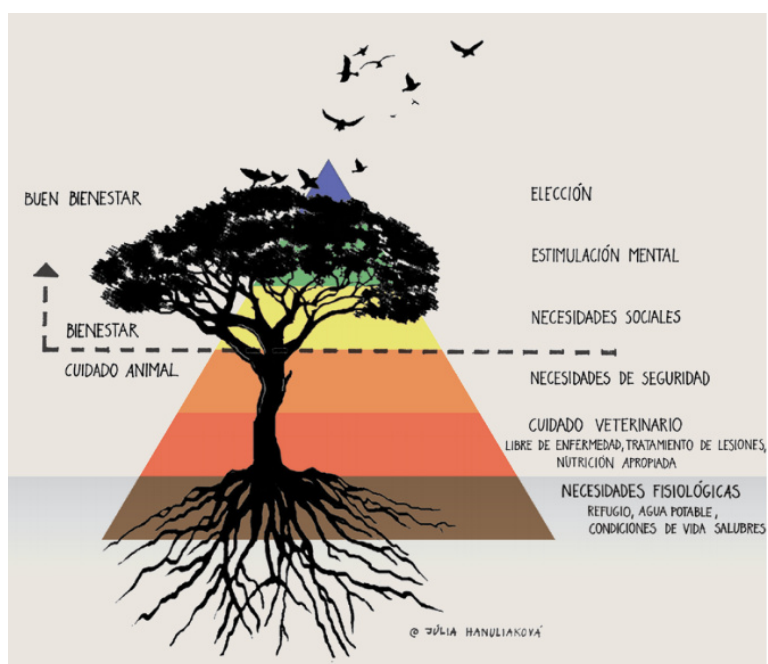

Foto 5: Piràmide del benestar animal. Font: “Estratègia mundial de zoos i aquaris” WAZA, 2015

Els atributs establerts per avaluar el grau de benestar animal van ser construïts, primerament per el Farm Animal Welfare Council (des de 2011 el Farm Animal Welfare Committee) el 1993. El FAWC és un òrgan independent fundat el 1979 i s'encarrega de controlar el benestar animal en condicions utilitaristes. Segons el FAWC el mètode correcte per a mesurar el grau de benestar animal era basar-se en la llei de les cinc llibertats, d'acord amb aquest principi, el benestar d'un animal queda garantit quan es compleixen els cinc requisits següents²²

- Manca de set i gana.
- Manca d'estrès físic i tèrmic.
- Manca de dolor, lesions i malalties.
- Capacitat de mostrar la majoria dels patrons normals de conducta.
- Manca de por.

El principi de les cinc llibertats ha constituït la base de moltes de les lleis de protecció animal de la UE. Malauradament presenta és excessivament genèric. Com a resposta als problemes va sorgir la versió del Welfare Quality (2009), un projecte de la Unió Europea que va comptar amb la participació de 40 institucions científiques de quinze països diferents.

El principi de les cinc llibertats (aquí representades com els cinc atributs) és l'eina de mesura del benestar animal utilitzada i recomanada per la WAZA en el document “Estratègia de Benestar

²² FAWC, 1992; 1993

Animal” del 2015.

Al abordar els quatre primers dominis, podem prendre en consideració sistemàtica a les experiències subjectives que s'articulen dins del cinquè domini, el domini “mental”. L'impacte net de totes aquestes experiències s'avalua amb la representació de l'estat de benestar de un animal. La naturalesa d'aquests factors, canvien al llarg del temps tal com ho fan les percepcions i experiències dels animals. Per tant: l'estat de benestar animal en qualsevol moment està ubicat dins d'un continu entre l'extrem molt negatiu o pobre o molt positiu o bo. Amb el pas del temps, aquest benestar pot disminuir o millorar. En general, el benestar serà “negatiu” quan predominin experiències negatives, neutral quan les experiències negatives i positives estan en un equilibri general, i “positiu” quan predominen les experiències positives. També és aparent que les experiències negatives són de dos tipus. El primer inclou a aquelles que motiven conductes crítiques de comportament de supervivència (falta d'aire, set, gana, etc). El segon designada experiències negatives relacionades amb situacions i inclouen aquelles que donen una resposta negativa de l'animal cap al seu entorn (avorriment, apatia, etc).

- Educació ambiental.

La finalitat de l'educació ambiental consisteix en la formació de persones conscients i preocupades pel medi ambient i els seus problemes. L'educació inclou coneixements, valors, motivacions i vocació de compromís per exercir responsabilitats individuals i col·lectives per a resoldre problemes actuals i evitar problemes futurs per les persones que viuen al planeta i les generacions futures²³. Disposar d'un bon pla educatiu en matèria de sensibilització ambiental és un dels principals objectius de qualsevol dels models de zoo proposats, per tant, tant pel Zoo de Barcelona actual com pel projecte ZOOXXI, l'educació ambiental suposa un pilar fonamental juntament amb la recerca i la conservació.

- Dret animal

Aquest objectiu és el més innovador de tots i l'aspecte principal a aconseguir per ZOOXXI. El dret animal es refereix al dret de qualsevol ésser viu a no ésser explotat i a viure amb llibertat. És un objectiu qualitatiu que es basa en la bona convivència entre la societat i la resta del regne animal i, per tant, no entén el benestarisme animal utilitarista.

Els drets animals es poden entendre com un moviment social que començà a trobar el seu primer

---

²³ Educación ambiental para el desarrollo sostenible, Fernando Kramer, 2003

apuntalament respectable, intel·lectual i ètic la dècada dels setanta de la mà dels filòsofs Peter Singer i Tom Regan²⁴. Singer va ser qui va reviuir de Bentham el concepte *especisme* en el que es basa la teoria dels drets animals, és a dir, en paral·lel al racisme o el sexisme, l'*especisme* és la discriminació en matèria d'espècie. Segons Singer i les bases del Dret Animal, la visió que envolta aquesta manera de gestionar és l'assimilació de les preferències de vida dels animals en factor de la seva capacitat per sentir dolor o plaer. Peter Singer va definir el “Principi d'igualtat” com a la igual consideració dels interessos i les preferències de tots els individus, segons ell la base de la ètica estava en que qualsevol animal que sentís dolor tindria com a preferència evitar-lo²⁵ i, per tant, l'ètica ens porta a evitar-li aquest patiment si ens és possible. El Dret Animal té la seva base en la consideració al dret a la vida i presa en consideració dels interessos propis als individus (i no a les espècies).

El dret animal és ara objecte d'estudi i just s'estan creant les primeres referències. La teoria del dret animal no té gaire a veure amb els propis animals, sinó que contràriament, el dret animal diu molt més de les persones i les societats que d'ells mateixos. El dret animal es basa en les accions humanes que a vegades, accidentalment, són focalitzades cap els animals.

Dins del dret animal es consideren importants i moralment considerables aquells animals amb la capacitat de patir. Tal com Regan deia, s'ha de tenir en compte el valor intrínsec de qualsevol individualitat animal més enllà del valor que té per a altres, i això és justament el que busca el dret animal²⁶. Es considera que aquest és un aspecte moral i ètic que encara s'ha de treballar i està en un procés continu de canvi i expansió, per tant es considerarà als actors socials i polítics que tinguin aquest concepte més enllà del compliment dels indicadors de dret animal en si, que encara no tenen una definició clara.

S'entén que el projecte ZOOXXI persegueix aquest objectiu amb la intenció d'enviar els animals exòtics a santuaris on puguin viure en condicions de semi-llibertat i especialitzar el zoo en un centre de recuperació de fauna autòctona on els animals puguin servir per assolir l'objectiu educatiu i d'investigació i conservació del zoo.

---

24 Animal Right Movement, David Walls

25 Singer 1976:5

26 Animals and society. The human of animal rights, Keith Tester, 1991.

2. Justificació

La problemàtica entorn el debat ètic i moral de sostenir el Zoo de Barcelona ens posa a tota la societat de Barcelona en un context de presa de decisió on serà necessari analitzar, comparar i discutir cadascuna de les alternatives possibles per assegurar tenir un espai a la ciutat que pugui donar resposta a les necessitats tant en termes d'educació ambiental com de recerca científica i conservació animal. Les polítiques que han predominat fins al moment al zoo actual han quedat, per a moltes persones, com un referent de temps passats.

És per això que l'Ajuntament de Barcelona ha creat un grup de treball amb diversos sectors de la població i tots els actors polítics i socials que tenen una opinió sobre el tema per a plantejar la situació i treballar conjuntament per a aconseguir arribar a un consens. El projecte ZOOXXI competeix amb la institució del Zoo de Barcelona per ser l'opció proposada de forma independent amb un projecte més treballat i un model complert que es proposa de forma ferma. A més, aquest projecte és acceptat per un ampli sector de la població i defensat pels seus creadors com l'única proposta viable cap a una remodelació total del zoo. Entre d'altres opcions, ZOOXXI sobresurt de la resta per oferir respostes tangibles a qüestions vitals tal com el destí dels animals que viuen actualment al Zoo de Barcelona i que hauran de buscar un altre espai en cas de tancament. Sense haver de desviar-se cap al tancament definitiu del zoo, el nou projecte es posiciona a l'abast d'una ciutat com Barcelona i al nivell de les polítiques en protecció animal i millora dels espais públics que ja fa temps que hi guanyen pes.

Tot i el recolzament rebut, molts dels actors implicats es pregunten com es poden abastir amb el nou projecte les necessitats que fins ara ha abastit el Zoo de Barcelona. Els seus treballadors i responsables defensen la dedicació i la feina que el zoo ha dut a terme des dels seus inicis. D'altra banda el nou projecte no disposa de la confiança dels responsables del zoo, per estar liderat per persones que no es dediquen ni a la biologia ni a la zoologia i que, a més, van liderar anteriorment les protestes per aconseguir tancar el parc.

Així doncs, ens trobem en un llarg debat, vital i totalment necessari, sobre la relació que volem seguir mantenint com a ciutadans i ciutadanes amb aquesta naturalesa domesticada que tenim al parc de la Ciutadella de Barcelona i a la vegada cal un fort plantejament sobre com fer front a les

demandes tant de recerca i conservació com d'educació en un suposat canvi de paradigma i model zoològic.

Tot aquest conflicte es durà a terme entre varis actors polítics que discutiran i negociaran la millor resolució possible, entre ells podem identificar clarament als representants del Zoo de Barcelona, als representants del projecte ZOOXXI, al sector públic (l'Ajuntament de Barcelona), i a la societat civil (tant usuàries com ciutadania en general). Per a dur a terme aquesta presa de decisió, el nou projecte, que compta amb una gran embranzida, passarà per diversos canals adequats per a donar veu a la ciutadania com les Iniciatives Ciutadanes, que després seran discutides i votades pel govern. D'altra banda el Consell Directiu del Zoo de Barcelona tindrà també una gran influència en la resolució de la problemàtica.

Així doncs, és davant d'aquesta problemàtica que es presenta a al ciutat, d'on surt la necessitat d'aquest estudi, i on serà realment necessari analitzar, avaluar i comparar les diferents opcions proposades així com el conflicte polític que travessa Barcelona en aquest aspecte. Aquest treball espera poder analitzar en profunditat el procés de presa de decisió, el conflicte polític ocasionat, els actors polítics i socials que hi prenen partit així com els seus interessos, recursos, capacitat d'influència i relacions. En segon lloc, aquest estudi es crea per la necessitat d'establir criteris imparcials que serveixin per a dur a terme una avaluació multicriteri que analitzi els pros i els contres de les propostes de model de zoo que es discuteixin.

Aquest anàlisi és d'importància cabdal en un moment on es requereix tenir en compte múltiples factors, interessos econòmics, educatius i polítics així com la necessitat de trobar respostes a necessitats d'oci i interès dins la pròpia ciutat. El següent treball s'escriu amb la intenció i finalitat d'ordenar, donar llum i fer més comprensible el procés que Barcelona es disposa a encaminar així com proposar, si fos el cas, una eina per facilitar la resolució de la divergència entre els models de zoo, i entre el Zoo de Barcelona i les entitats animalistes de la ciutat.

3. Objectius

3.1. Objectius principals

1. Analitzar l'escenari del procés de presa de decisió per la remodelació del ZOO i el conflicte polític adjacent.
2. Analitzar l'oferta del nou projecte “ZOOXXI” paral·lelament al Zoo tradicional a la ciutat de Barcelona a través de la proposta d'una anàlisi multicriteri.

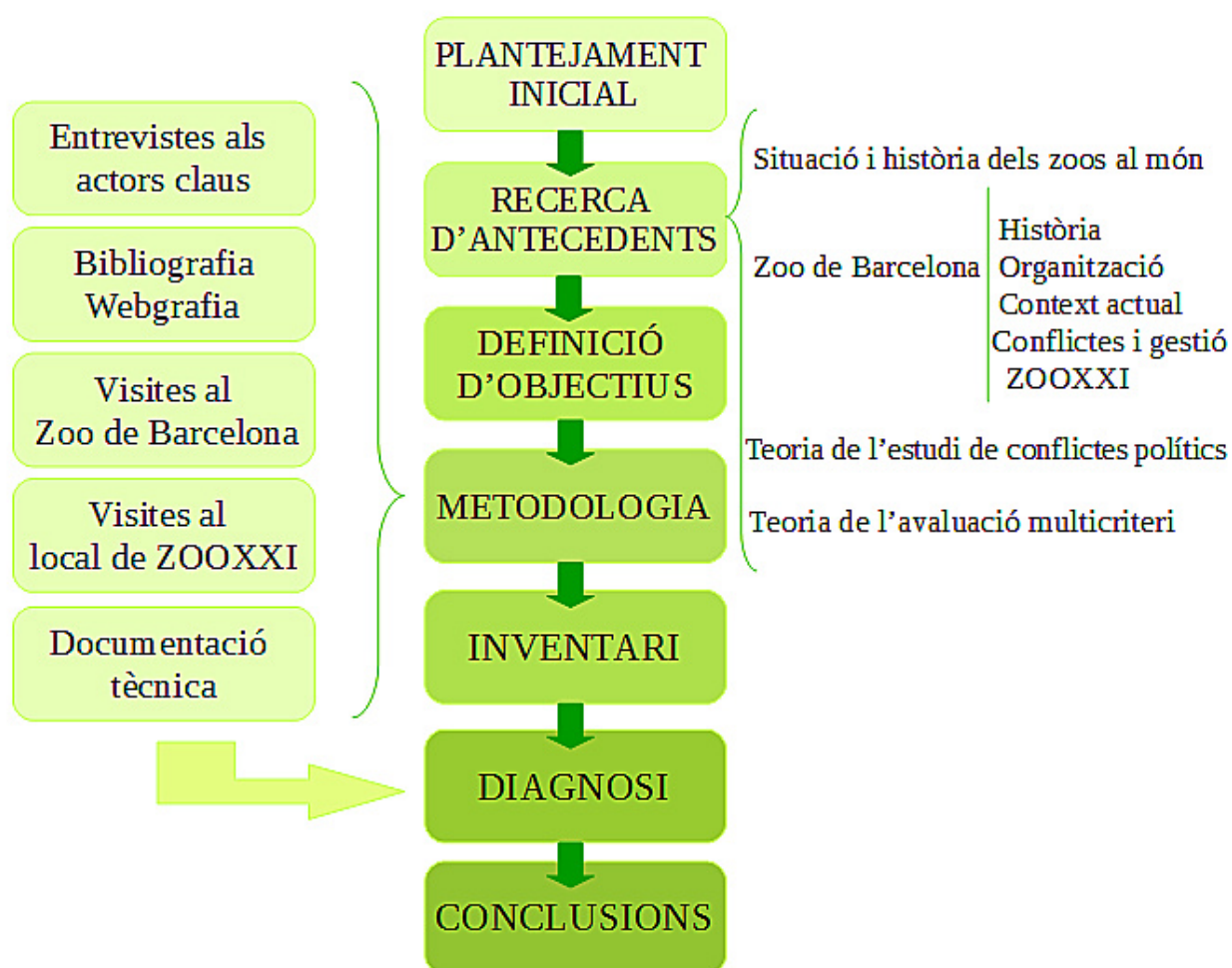
3.2 Objectius específics

- 1.1. Definir els actors polítics implicats i la seva visió sobre el conflicte així com el context polític i social actual.
- 1.2. Analitzar les relacions i conflictes entre actors i de la capacitat d'influència en el procés de presa de decisió.
- 2.1. Estudiar els pros i contres dels models de zoo en matèria de:
  - 2.2.1. Benestar animal
  - 2.2.2. Recerca i Conservació
  - 2.2.3. Interès econòmic
  - 2.2.4. Sostenibilitat
  - 2.2.5. Educació Ambiental
  - 2.2.6. Valoració dels drets animals
- 2.2 Proposar una eina d'avaluació dels diferents models de zoo proposats

4. Metodologia

En el següent apartat del treball es detalla la metodologia seguida en tot l'anàlisi. En primer lloc s'exposa un diagrama per mostrar de forma entenedora quines han estat les etapes realitzades per a formar l'estudi i en segon lloc es procedeix a informar del protocol dut a terme pel treball de camp. D'aquesta manera, en la segona part de la metodologia es mostra tant el recorregut per a complir amb el primer objectiu del treball, l'anàlisi del conflicte polític del Zoo de Barcelona, com amb els mètodes i seguiment utilitzats per a la comparació multi-disciplinar del projecte ZOOXXI en contraposició amb el Zoo de Barcelona.

Per poder respondre als objectius proposats i desenvolupar el projecte correctament, s'ha dividit el treball en els següents apartats:

En el plantejament inicial del treball, la intenció és acotar el sistema d'estudi. Per a dur a terme aquest apartat es van realitzar unes primeres reunions amb els tutors del projecte per a definir i planejar com s'havia de dur a terme el treball, posteriorment va tenir lloc una segona reunió amb Eulàlia Bohigas, responsable del Campus del Zoo de Barcelona. La segona fase del treball, la recerca d'antecedents, té per objectiu posicionar-nos en el marc del conflicte polític al Zoo de Barcelona. Es duu a terme a través d'una recerca exhaustiva de documentació i dades útils per a poder determinar el context polític i social del conflicte i la història tant del Zoo de Barcelona com del projecte ZOOXXI per a donar lloc a una major comprensió del treball. La definició i acotament dels objectius té lloc a través de diverses reunions amb els tutors del projecte. Aquests han estat modificats a mesura que avançava el treball fins a arribar als objectius finals que figuren al document. A través de diverses entrevistes, visites i documentació bibliogràfica i tècnica que s'explicarà més endavant, s'arriba a l'obtenció d'inventaris de dades. Aquesta fase del treball correspon a l'elaboració dels resultats de l'estudi, la discussió d'aquests i la diagnosi. Finalment i a partir d'aquests resultats obtinguts se'n extrauran les conclusions i les propostes de millora.

A continuació es detalla com s'han elaborat els inventaris i quin ha estat el protocol pel treball de camp així com la metodologia i explicació per a cadascuna de les eines utilitzades en les dues parts del treball.

4.1. Metodologia per a avaluar el conflicte polític al Zoo de Barcelona

En aquest treball s'estableixen les prioritats dels assumptes que necessiten ser tractats de forma més immediata, s'identifiquen les causes principals i els factors que contribueixen al conflicte així com les motivacions, incentius, necessitats i principals interessos que tenen cadascun dels actors que hi intervenen. D'altra banda, l'anàlisi compta també amb l'avaluació de les relacions i nexes entre actors incloent-hi la voluntat i habilitat que tenen de discutir i negociar entre si, així com l'avaluació dels llaços entre el context social, polític i econòmic més ampli. S'analitzen també la capacitat de les institucions de gestió de conflictes i les seves pràctiques per a tractar-los, en aquest cas, parlem de l'ajuntament de Barcelona.

Per a poder analitzar correctament el procés de presa de decisió al considerar alternatives al Zoo de Barcelona, ha estat necessari explorar la realitat del conflicte des de diverses mirades, d'aquesta manera podem entendre'l d'una forma integral. L'anàlisi s'ha realitzat de forma participativa amb

actors externs i interns i, per tant, en aquest treball compta amb la visió i mirada tant de varis actors externs, i per tant imparcials, com amb actors involucrats en ell. Així doncs, el següent estudi es fa amb la intenció de basar-se en una àmplia gamma d'opinions sobre la mateixa font del conflicte, donant lloc a diverses percepcions i significats que cada actor atribueix, segons els seus interessos i prioritats, als esdeveniments.

Tenint en compte el màxim de punts de vista del conflicte, en aquest apartat s'ha fet entrevistes informals a cadascuna de les parts: Rosario Carro (coordinadora del projecte ZOOXXI), Eulàlia Bohigas (responsable del Zoo de Barcelona), Rafael Cebrian (responsable dels projectes de recerca i conservació del Zoo de Barcelona), Araceli Porcel (responsable del personal d'educació del Zoo de Barcelona). També s'ha fet breus entrevistes telefòniques a cadascun dels actors polítics i socials participants al grup de treball “Model de Futur del Zoològic de Barcelona” de l'Ajuntament.

Per a analitzar el conflicte del Zoo de Barcelona, aquest treball es basa en l'estudi de la Universitat nacional de Còrdova “El mapeo de actores claves”, l'estudi “¿Cómo analizar los conflictos?” de la UNAH, i especialment l'estudi “Analizando el conflicto” de la FAO. També s'ha comptat amb l'ajuda del llibre “Decisiones públicas” de Bruno Dende i Joan Subirats i el llibre “Análisis y gestión de políticas públicas” de Joan Subirat, Peter Knoepfet, Corinne Larrue i Frédéric Varone.

A continuació s'exposen els temes que es tracten en aquest anàlisi així com les eines utilitzades per a dur-lo a terme:

APARTAT	EINA	PROPÒSIT
Marc del conflicte	Perfil bàsic del conflicte	Descripció bàsica del conflicte.
	Anàlisi de necessitats, interessos i posicions	Identificació de les motivacions, posicions, interessos i necessitats que mobilitzen als actors.
Marc d'actors	Mapa d'actors	Visualitzar de forma gràfica les relacions, llaços i influències entre les parts que conformen el conflicte polític.
Curs i dinàmica del conflicte	Línia del temps i fases del conflicte	Conèixer les fases d'escalada i descens del conflicte així com els esdeveniments bàsics a través del temps.

Taula 1: Eines utilitzades per l'anàlisi polític del conflicte

Cadascun dels apartats on s'han utilitzat les eines de la taula han estat explicades a l'apartat d'antecedents²⁷.

- Perfil bàsic del conflicte

Aquesta eina ens permet tenir una visió global del conflicte que envolta al Zoo de Barcelona amb els seus aspectes claus i determinar els elements constructius. Amb ella s'identificarà a través de preguntes claus el tipus de conflicte, la fase en la que es troba, la dimensió geogràfica i els resultats obtinguts fins el moment.

Les preguntes abordades en aquest treball seran les següents:

- Qui són els actors implicats? Són primaris o secundaris?
- De quin tipus de conflicte es tracta?
- Quina és la ubicació geogràfica?
- Quins resultats hi ha fins ara?

- Anàlisi de necessitats, interessos i posicions

La següent eina s'ha utilitzat per identificar i diferenciar les motivacions, posicions, interessos i necessitats que mobilitzen als actors clau estudiats. A continuació s'explica de forma breu quina ha estat la consideració utilitzada en cadascun dels apartats:

Necessitat: Requeriments fonamentals per als actors que no són negociables.

Interessos: Motivació darrera de la posició, el que els involucrats volen realment en una situació específica.

Posicions: Demanda formal i oficial que assumeixen les parts i que pensen defensar.

- Mapa d'actors (MAC)

Per a realitzar el Mapa d'Actors en el conflicte al Zoo de Barcelona, s'ha adoptat una metodologia basada en l'enfoc de Pozo-Solis (2007) i EC-FAO (2006).

S'ha dividit aquest anàlisi en les etapes següents:

1. Proposta inicial de classificació d'actors

En aquest apartat es reconeixen els actors i les seves principals funcions respecte el projecte

---

²⁷ Veure "1.8. Teoria de l'anàlisi de conflictes polítics"

de ZOOXXI.

2. Anàlisi de relacions envers el conflicte, recursos i poder adjacent dels actors claus

En aquest apartat s'han realitzat dos quadres . El primer s'ha format per a visualitzar els recursos que té cada actor clau que participa al conflicte i al segon s'ha fet per a visualitzar, a través d'una taula de doble entrada, l'interès envers el nou projecte i el nivell de poder i influència sobre la presa de decisió.

3. Reconeixement de les relacions socials

En aquest apartat s'ha buscat definir tots els tipus de relacions existents entre les parts afectades a través d'una matriu gràfica.

En aquest treball s'ha entrevistat breument a tots els actors socials i polítics per a preguntar-los sobre la seva relació envers el Grup de Treball de l'Ajuntament de Barcelona i els seus membres així com la seva postura envers ZOOXXI i el Zoo de Barcelona.

Per a tenir en compte les posicions de la societat civil i als clients del zoo s'ha optat per a estudiar l'anàlisi “Motivaciones y usos de los visitantes y ciudadanos del parque zoológico de Barcelona” realitzat per l'equip de ZOOXXI que compta amb 400 enquestes als clients del zoo i 160 a la ciutadania en general de Barcelona.

4. Reconeixement de les xarxes socials

En aquest apartat s'identifiquen les xarxes existents i les possibles accions a dur a terme de forma conjunta.

S'ha optat per a mostrar les diferents xarxes socials a través d'un infogràfic on es veuran tots els actors implicats i quina relació tenen entre ells. S'han utilitzat eines visuals per a entendre ràpidament el tipus de relació entre actors: La fletxa blava llisa mostra una relació de conflicte, la línia vermella llisa mostra una relació d'aliança, la línia blava intermitent mostra una relació cordial i la línia vermella intermitent mostra una relació de simpatia.

- Línia del temps i fases del conflicte

Amb aquesta eina s'estableix un llistat cronològic dels esdeveniments més importants del conflicte en un temps determinat, també permet documentar la història i antecedents d'aquest, identificar esdeveniments clau i perspectives. Aquesta eina serveix també per a conèixer les fases d'escalada i descens del conflicte a través del temps guiant-se per 8 fases clau:

1. Pre-conflicte (problema)
2. Escalada (queixes)
3. Desplegament (naixement de ZOOXXI)
4. Confrontació (amb el Zoo)
5. Crisi
6. Des-escalament (proposes de negociació)
7. Post-conflicte

4.2. Metodologia de l'avaluació multicriteri dels diferents models de zoològic proposats

Per a poder avaluar de forma fàcil i entenedora els dos models de zoològic que es debaten per gestionar el Zoo de Barcelona, s'ha utilitzat una tècnica d'avaluació multicriteri on s'exposaran els principals indicadors dissenyats per a poder comparar ambdós projectes.

La tria dels criteris pels sis objectius principals²⁸ (dels actors clau del conflicte) han estat triats de la següent manera: quatre persones diferents, especialitzades en l'àmbit estudiat, han triat els criteris de comparació de quatre objectius a valorar. Els criteris dels dos objectius restants han estat proposats mitjançant documentació pròpia. En l'explicació dels atributs s'especificarà la persona que ha fet la tria perquè no estigui subjecta a parcialitats i els atributs reflexin els interessos a tenir en compte per l'anàlisi.

4.2.1. Establiment i explicació d'atributs i indicadors.

De cadascun dels objectius proposats pels actors s'han destriat els principals atributs, és a dir, allò que defineix els elements essencials en base al que es descriu i avalua el comportament o les característiques del sistema. D'aquests atributs principals, s'han destriat els principals indicadors necessaris per a valoritzar els projectes.

---

²⁸ Veure "1.10. Teoria de l'avaluació multicriteri"

L'establiment dels atributs i indicadors pertanyents a cada objectiu han estat els següents:

- Sostenibilitat: Atributs i indicadors

Els atributs i indicadors destinats a l'avaluació de sostenibilitat dels models de zoo ha estat ideada pel Dr. Rieradevall, Doctor Ciències Químiques (Enginyeria Química), professor Titular del Departament Enginyeria Química i investigador del Grup de Recerca de Qualitat SosteniPra de l'Institut de Ciència i Tecnologia Ambientals de la Universitat Autònoma de Barcelona.

Els atributs aplicats a l'anàlisi del nivell de sostenibilitat són tots avaluable amb indicadors quantitatius i indirectament relacionats amb l'objectiu:

- Consum d'energia
  - Consum total (kw/h)
  - % Renovables: *Es mesurarà amb el tant per cent del total d'energia consumida que prové de fonts renovables (in situ).*
- Consum d'aigua
  - Consum total (m³)
  - % Aigua de pluja: *Es mesurarà amb el tant per cent del total d'aigua consumida que prové d'eines de recollida d'aigua de pluja.*
- Consum de gas
  - Consum total (m³)
- Residus
  - Tones totals anuals (tones/any)
  - % Rebuig: *Es considerarà rebuig com els residus no separats que es produeixin dintre del zoo i que no s'enviïn a plantes de reciclatge i/o compostatge.*
  - % Compostatge: *Es considerarà el tant per cent dels residus generats a dins del recinte del zoo que es destinen a compostatge (tant in situ com ex situ).*
- Consum material
  - Aliments (tones/any): *Es considerarà la quantitat d'aliments comprats pel zoo per a alimentar els animals en una mesura quantitativa de tones/any.*
  - Palla (tones/any): *Es considerarà la quantitat de palla comprats pel zoo per als animals en una mesura quantitativa de tones/any.*

- Interès econòmic: Atributs i indicadors

Els atributs i indicadors destinats a l'avaluació de l'interès econòmic han estat dissenyats per Gonzalo Gamboa, PhD en Ciències Ambientals a la Universitat autònoma de Barcelona. Professor especialitzat en el camp de les polítiques públiques i de la gestió ambiental. Els atributs aplicats a l'anàlisi de l'interès econòmic són tots avaluables amb indicadors quantitatius i directament relacionats amb l'objectiu:

- Cost de la operació
  - Inversió total (€): *S'entén com a inversió total la quantitat de diners que haurà d'invertir en un inici l'Ajuntament de Barcelona en reformar el Zoo per a donar lloc a un nou model.*
- Ingressos
  - Ingressos totals (€): *S'entén pels ingressos totals, els diners que el zoo guanya a través de la compra d'entrades i tallers escolars, entre d'altres. Es simplificarà mesurant els ingressos provinents de les entrades (preu de venda x visites totals) i els ingressos provinents dels tallers i activitats educatives (preu del taller x tallers totals impartits).*
- Manteniment
  - Cost manteniment /any (€): *S'entén com a cost de manteniment la inversió pública que l'Ajuntament de Barcelona destina al Zoo de forma anual.*

- Recerca i conservació: Atributs i indicadors

Els atributs i indicadors destinats a l'avaluació de la recerca i la conservació han estat dissenyats per Emilio Javier Valbuena, professor de la Universitat Autònoma de Barcelona en el camp de la Zoologia. Els atributs aplicats a l'anàlisi dels projectes en recerca i conservació són tots avaluables amb indicadors quantitatius i indirectament relacionats amb l'objectiu:

- Programes de Conservació
  - % Espècies en programes de conservació: *Tant per cent d'espècies amb finalitats de conservació respecte el total d'espècies que viuen al zoo.*
  - % Espècies autòctones en programes de conservació: *Tant per cent d'espècies locals amb finalitats de conservació respecte al total d'espècies que viuen al zoo.*
- Programes de Recerca
  - Inversió total en recerca (€): *Inversió total invertida en programes de recerca.*
  - Número de projectes finançats: *Número total de projectes finançats.*

- Benestar animal: Atributs i indicadors

Els atributs i indicadors escollits per a avaluar el nivell de Benestar Animal són els estudiats en «El principi de les cinc llibertats», extrets de la “Estratègia de Benestar Animal” de 2015, publicat per la WAZA.²⁹ Els atributs aplicats a l’anàlisi del benestar animal són tots avaluables amb indicadors qualitatius, construïts en base a una escala de mesura (de més alt a més baix) i indirectament relacionats amb l’objectiu:

- Alimentació
  - Absència de gana prolongada: *S'entén que es compleix l'objectiu en la mesura que els animals tenen accés als aliments. (*)*
  - Absència de set prolongada: *S'entén que es compleix l'objectiu en la mesura que els animals tenen accés a aigua. (*)*
- Allotjament
  - Confort en relació al descans: *S'entén que es compleix l'objectiu en la mesura que els animals tenen la possibilitat de tenir un bon descans. (*)*
  - Confort tèrmic: *S'entén que es compleix l'objectiu en la mesura que els animals tenen accés a espais de temperatura regulada. (*)*
  - Facilitat de moviment: *S'entén que es compleix l'objectiu en la mesura que els animals tenen accés a espais oberts on poder moure's i comportar-se de forma més o menys natural. (*)*
- Estat sanitari
  - Absència de lesions: *S'entén que es compleix l'objectiu en tant que els animals no pateixen lesions físiques i tenen atenció veterinària. (*)*
  - Absència de malaltia: *S'entén que es compleix l'objectiu en tant que els animals no pateixen malalties i tenen atenció veterinària. (*)*
  - Absència de dolor causat per pràctiques de maneig: *S'entén que es compleix l'objectiu en tant que els animals no pateixen dolor causat pels cuidadors responsables (*).*
- Comportament
  - Expressió d'un comportament social adequat: *S'entén que es compleix l'objectiu quan existeixi un equilibri entre els aspectes negatius i els positius. (*)*
  - Expressió adequada d'altres conductes: *S'entén que es compleix l'objectiu quan existeixi un equilibri adequat entre els aspectes negatius (estereotípies, per exemple) i els*

---

²⁹ Veure “1.10. Objectiu: Benestar Animal.”

positius. (*)

- Interacció adequada entre els animals i els seus cuidadors: *S'entén que es compleix l'objectiu quan els animals no mostren por a les persones. (*)*
- Estat emocional positiu: *S'entén que es compleix l'objectiu quan els animals mostren un bon estat d'ànim de forma majoritària. (*)*

(*) En aquest cas s'aplicaran indicadors construïts. S'han especificat un nombre de graus en els que els objectius són duts a terme. S'entendran els resultats als indicadors en referència a una escala de menor (molt baix) a major (molt alt) depenent del grau en que l'atribut és assolit. “Molt baix” significa que no es veu assolit, “regular” significa que és assolit de forma limitada i “molt alt” significa que és assolit de forma completa.

- Educació ambiental: Atributs i indicadors

Els atributs establerts per avaluar el grau de l'educació ambiental van ser construïts per Gerard Corriols, consultor i formador per a la sostenibilitat, diplomat en educació social i llicenciat en Pedagogia. Especialitzat en educació en valors i ciutadania i educació ambiental. Aquests han sigut dissenyats tenint en compte la base educativa de l'Informe Delors (UNESCO). Els atributs aplicats a l'anàlisi del nivell d'educació ambiental són tots avaluable amb indicadors qualitatius i indirectament relacionats amb l'objectiu:

- Model educatiu
  - Educació en base als objectius educatius proposats basats en l'informe Delors: *S'entén que s'assoleix quan els objectius del model educatiu del zoo són comparables amb els establerts per l'estudi. Indicador construït mitjançant una escala amb graus d'assoliment. (*)*
- Tallers
  - Nombre de visites escolars anuals: *Nombre total de nenes i nens que rep el zoo en els seus tallers i activitats educatives.*
- Sensibilització externa als tallers
  - Coneixement obtingut fora dels tallers assolit a través de cartells i panells informatius: *Nivell d'educació assolit pels visitants generals del zoo a través de cartells informatius. (**)*

(*) La taxonomia dels objectius educatius que s'haurien d'assolir des de l'Educació Ambiental del segle XXI, formulats per Gerard Corriols en base a l'informe Delors (UNESCO), són els següents:

1. Aprendre a conèixer
  - Objectiu educatiu biològic: Conèixer amb rigor la biodiversitat animal i vegetal en els seus hàbitats naturals.
  - Objectiu educatiu de transversalitat: Relacionar els valors ambientals de manera transversal en el conjunt de l'aprenentatge per a la vida.
2. Aprendre a ser
  - Objectiu educatiu de sensibilització ecologista: Participar activament en campanyes de sensibilització social vers la protecció ambiental liderades pels educands.
  - Objectiu educatiu de sostenibilitat: Adoptar hàbits socials, saludables i sostenibles respectuosos amb el conjunt de la societat de la resta d'éssers vius.
3. Aprendre a ser
  - Objectiu educatiu de pertinença: Sentir amb harmonia que els humans formem part de la natura i de la biodiversitat animal.
  - Objectiu educatiu de compassió: Connectar biofílicament amb la qualitat de vida de la resta d'éssers vius de la Terra de qui depenem per viure.
4. Aprendre a viure junts
  - Objectiu educatiu d'activisme ecologista: Protegir i cuidar de forma activa i ecològica totes les comunitats de vida animals i vegetals amb amor i compassió.
  - Objectiu educatiu de reconeixement de la individualitat: Empatitzar posant-se en el lloc del que sent cadascuna de les formes de vida amb qui convivim al planeta.

En aquest cas s'aplicaran indicadors construïts. S'han especificat un nombre de graus en els que els objectius educatius són presos en consideració i, s'assumeix, són duts a terme. S'entendran els resultats als indicadors en referència a una escala de menor (molt baix) a major (molt alt) depenent del grau en que els objectius educatius són assolits.

1. “Baix”: El model educatiu del zoo i el de la UNESCO tenen MENYS de 4 objectius comuns.
2. “Regular”: El model educatiu del zoo i el de la UNESCO tenen 4 objectius comuns.
3. “Alt”: El model educatiu del zoo i el de la UNESCO tenen MÉS de 4 objectius comuns.

(**) S'aplicaran indicadors construïts. S'han especificat un nombre de graus en els que coneixement obtingut fora dels tallers és assolit a través de cartells i panells informatius. S'entendran els resultats als indicadors en referència a una escala de menor (molt baix) a major (molt alt) depenent del grau en que l'objectiu és assolit. El nivell en que els visitants assoleixen els coneixements es mesura a través d'enquestes.

1. “Molt baix”: Els visitants responen no haver après res a través de la lectura de panells informatius.
2. “Baix”: Els visitants responen haver après poc a través de la lectura de panells informatius.
3. “Regular”: Els visitants responen no haver après ni molt ni poc a través de la lectura de panells informatius.
4. “Alt”: Els visitants responen haver après res bastant través de la lectura de panells informatius.
5. “Molt alt”: Els visitants responen haver après molt a través de la lectura de panells informatius.

- Dret animal: Atributs i indicadors

Els atributs establerts per avaluar el grau de Dret Animal han estat establerts per la responsable d'aquest anàlisi. Ja que el Dret Animal és un estudi encara en creixement i amb una vida curta, el que es tindrà en compte per l'anàlisi multicriteri serà el fet de basar el model de zoològic en la valoració dels animals com a individus amb drets individuals.

- Valoració dels drets de cada animal com a individu independent
  - Indicador expressat en “si” o “no”: *S'entén que es respondrà “si” quan el model de zoològic es basi en els drets individuals de cada animal tals com el dret a la llibertat, la felicitat, el dret a viure, etc.*

4.2.3 Taula multicriteri relacionada amb els actors implicats en el conflicte.

ACTOR	OBJECTIU	ATRIBUT	INDICADOR
ZOBCN	SOSTENIBILITAT	Consum energia	Consum total (kw/h)
			% Renovables
ZOOXI		Consum aigua	Consum total (m³)
			% Aigua pluja
		Consum de gas	Consum total (m³)
			Residus
		% Rebuig	
		% Compostatge	
		Consum Material	Aliments: Tones/any
Palla: Tones/any			
Ajuntament BCN	INTERÈS ECONÒMIC	Cost de la Operació	Inversió total (€)
		Ingressos	Ingressos totals (€)
			<i>Preu de venda x visites totals</i>
		Manteniment	Cost manteniment /any (€)
ZOBCN	RECERCA I CONSERVACIÓ DE FAUNA	Programes de Conservació	% D'espècies incloses en un programa de conservació (respecte al total d'espècies del zoo).
			% d'espècies autòctones en programes de conservació (respecte al total d'espècies en programes).

Taula 2: Resum de l'avaluació multicriteri.

ACTOR	OBJECTIU	ATRIBUT	INDICADOR		
ZOOXXI	BENESTAR ANIMAL	Programes de Recerca	Inversió total en recerca (€). Núm. projectes finançats.		
ZOOXXI		Alimentació	Absència de set prolongada. Absència de gana prolongada.		
ZOOBCN		Allotjament	Confort en relació al descans. Confort tèrmic. Facilitat de moviment.		
		Estat sanitari	Absència de lesions. Absència de malaltia. Absència de dolor causat per pràctiques de maneig.		
		Comportament	Estat emocional positiu.. Interacció adequada entre els animals i els seus cuidadors. Expressió adequada d'altres conductes. Expressió d'un comportament social adequat.		
		ZOOBCN ZOOXXI	Model educatiu	Educació en base als objectius educatius proposats en base a l'Informe Delors.	
			Tallers	Nombre de visites escolars anuals.	
			Sensibilització externa als tallers	Coneixement obtingut fora dels tallers assolit a través de cartells i panells informatius.	
		ZOOXXI	DRET ANIMAL	Valoració dels drets de cada animal com a individu independent	Indicador expressat en “sí” o “no”

Taula 3: Continuació de la taula 2 «Resum de l'avaluació multicriteri».

4.2.4 Taula resum de les fonts de l'avaluació multicriteri.

ENTREVISTES	<ul style="list-style-type: none"> • Rafael Cebrian López, Coordinador del Programa de Recerca i Conservació • Eulàlia Bohigas, responsable del departament de sostenibilitat del Zoo de Barcelona • Maria Josep Notó Brullas, coordinadora d'educació del Zoo de Barcelona. • Aranceli Porcel Prat, educadora del Zoo de Barcelona • Professores responsable dels grup d'infants en les visites escolars. • Rosi Carro, coordinadora del projecte ZOOXXI
ANÀLISI DOCUMENTAL	<ul style="list-style-type: none"> • Revistes publicades pel Zoo de Barcelona. • Anàlisi dels estudis de reintroduccions i recerca fins el moment. • Assistència a tallers d'educació a infants al zoo. • Anàlisi qualitatiu de les propostes educatives de ZOOXXI. • Documentació tècnica del Zoo de Barcelona.
REDACCIÓ DE CRITERIS I INDICADORS D'AVALUACIÓ	<ul style="list-style-type: none"> • Sostenibilitat: Dr. Rieradevall, Doctor Ciències Químiques (UAB) • Interès econòmic: Gonzalo Gamboa, PhD en Ciències Ambientals (UAB) • Recerca i Conservació: Emilio Javier Valbuena, professor de zoologia (UAB) • Benestar Animal: «Estratègia Mundial de Zoològics i Aquaris, WAZA, 2015» i «Welfare Quality (2009)» • Educació Ambiental: Gerard Corriols, Educador social especialitzat en educació ambiental.

Taula 4: Resum de fonts utilitzades en l'avaluació multicriteri

5. Resultats i discussió

En aquest apartat es mostra el recull d'inventaris elaborats al llarg de tot el projecte. L'inventari es troba dividit, igual que la metodologia en dos apartats, l'anàlisi del conflicte polític i la comparació multidisciplinària dels dos projectes estudiats.

5.1. Anàlisi del conflicte polític al Zoo de Barcelona

5.1.1. Marc del conflicte.

- *Perfil Bàsic del conflicte*

De què tracta el conflicte?	El conflicte estudiat es basa en una dissemblança d'opinions respecte els objectius, finalitat, estructura i ètica vers els animals entre la institució del Zoo de Barcelona i un nou projecte anomenat ZOOXXI que es planteja reconvertir el zoològic.
Ubicació geogràfica del conflicte	Al Zoo de Barcelona, Catalunya, Espanya.
Tipus de conflicte	Ens trobem davant d'un conflicte polític i estructural on s'han de reavaluar maneres de fer d'una institució pública.
Actors primaris implicats (Unitats centrals de l'anàlisi)	Representants del Zoo de Barcelona . Representants de la proposta ZOOXXI . Govern de la ciutat de Barcelona (BCOMU, CDCat, C's, ERC, PSC, PP i CUP). Societat civil no organitzada (Usuàries del Zoo de Barcelona i Ciutadanes de Barcelona en general).
Promotor	Associació animalista "Libera!" Fundació Franz Weber (= Actor col·lectiu ZOOXXI).
Aliats	Es consideren aliats de ZOOXXI la resta de ONG animalistes que prenen part en el procés de presa de decisió dins del marc del Grup de Treball de l'Ajuntament de Barcelona, i alguns partits polítics que han demostrat donar suport al projecte com ERC o BCOMU.

Taula 5: Perfil bàsic del conflicte.

Opositor	Zoo de Barcelona.
Mediador	Ajuntament de Barcelona.
Actors secundaris implicats	<p>WAZA/EAZA/AIZA</p> <p>Biòlogues, veterinàries, filòsofes, psiquiatres, pedagogues i comunicadores, del grup de treball “Model de Futur del Zoològic de Barcelona”.</p> <p>Institut Jane Goodall.</p> <p>Tècnics del Zoo.</p> <p>Comissionada d’Ecologia i d’Educació.</p> <p>Societat civil organitzada: AnimaNaturalis, Fundació Franz Weber, FAADA, «Liberal!», ADDA, Depana i Federació d’Associacions de Veïns i Veïnes de Barcelona. (FAVB).</p>
Encarament dels actors clau al conflicte	<p>Actors favorables de la reconversió del Zoo:</p> <p>Representants de la proposta ZOOXXI, BCOMÚ, CDCat, ERC, CUP.</p> <p>Actors en contra de la reconversió del Zoo:</p> <p>Representants del Zoo de Barcelona.</p> <p>Sense declaracions consistents amb alta probabilitat de votar en contra:</p> <p>C’s, PSC i PP.</p>
Factors immediats darrera del conflicte	La reconversió del zoo adaptant-lo a un altre model de gestió de la fauna, recerca i educació ambiental. Aquest canvi suposaria un canvi estructural i el replantejament complet de la institució.
Factors profunds darrera del conflicte	La possible reconversió del zoo formaria part d'un gir a nivell de ciutat en termes de benestar animal i participació ciutadana. Si aquesta reconversió arribés de la mà d'una Iniciativa Ciutadana, aquesta seria la primera duta a terme a la ciutat de Barcelona, fet que reforçaria aquesta participació de la societat civil en les decisions del govern.
Resultats fins el moment	Creació del grup de treball “Model de Futur del Zoològic de Barcelona” per a arribar a un consens entre els afectats. D'altra banda, el grup de ZOOXXI, ha posat en marxa un procés d' Iniciativa Ciutadana per a portar directament la seva proposta al Ple de l'Ajuntament. Es calcula que es començaran a buscar firmes al març de 2017.

Taula 6: Continuació “Perfil bàsic del conflicte”.

- Anàlisi de necessitats, interessos i posicions

En la següent taula es mostra l'anàlisi, a través d'entrevistes als actors, de les necessitats, interessos i posicions de cadascun dels actors clau que intervenen al conflicte estudiat:

	NECESSITATS	INTERESSOS	POSICIÓ
EQUIP ZOOXXI	Millora en termes de Benestar i Dret animal	Replantejament i reconversió	A favor de ZOOXXI
EQUIP ZOO BCN	Manteniment de la figura del zoo	Manteniment del Zoo de Barcelona i possibles millores	En contra de ZOOXXI
AJUNTAMENT	Poder de decisió Benestar ciutadans	Estatus de la ciutat Interès turístic	Imparcial

Taula 7: Anàlisi de necessitats, interessos i posicions dels actors clau.

1. Equip de ZOOXXI ("Libera!" i Fundació Franz Weber):

Necessitat: ZOOXXI té la necessitat de replantejar la figura del Zoo envers al benestar animal per a garantir la seva protecció i una nova visió *antiespecista*. També té en compte el Dret Animal de cadascun dels individus.

Interès: Reconversió del Zoo de Barcelona cap a un model ètic amb un nou model d'educació ambiental, nous projectes de conservació i de gestió de fauna, així com de protecció dels hàbitats naturals dels animals i creació de nous projectes tecnològics i virtuals al zoo. Canvi de pràctiques considerades mercantilistes.

Posició: Proposta a favor del projecte ZOOXXI

2. Equip del Zoo de Barcelona:

Necessitat: Garantir la feina del Zoo de Barcelona envers l'educació, la recerca i la conservació. Preservar el model actual i continuar amb les millores establertes.

Interès: Mantenir els llocs de feina i el reconeixement del Zoo de Barcelona així com els projectes que duen a terme.

Posició: Posició contrària a la reconversió del Zoo

3. Ajuntament de Barcelona:

Necessitat: Garantir el benestar de les ciutadanes a través de la gestió del servei públic. Tenir poder de decisió i mostrar-se com un bon gestor i mediador entre totes les parts implicades.

Interès: Mantenir l'estatus de la ciutat, l'interès turístic que aporta el zoo i l'espai educatiu i d'oci que suposa.

Posició: Hi ha partits polítics de l'ajuntament en contra i a favor del projecte ZOOXXI, en general s'inclina per utilitzar el grup de treball “Model de Futur del Zoològic de Barcelona” per arribar a un consens a partir de la discussió dels actors. A nivell general, el partit que governa, Barcelona en Comú, dóna suport a la iniciativa i contemplarà també la Iniciativa Ciutadana si s'arribés a dur a terme.

5.1.2. Marc d'actors.

- Mapa d'actors

Desenvolupament del mapa d'actors per fases:

1. Proposta inicial de classificació d'actors

En aquest apartat es reconeixen els actors i les seves principals funcions a través d'un anàlisi qualitatiu dels diferents actors tractats de cara al procés participatiu iniciat. De tots els actors que formen part de la taula, només el grup de «societat civil no organitzada», és a dir, usuàries i la ciutadania de Barcelona de forma genèrica, i el grup «WAZA/EAZA/AIZA», no formen part del grup de treball de l'Ajuntament “Model de Futur del Zoològic de Barcelona”. En negreta es mostren els grups organitzats de la societat civil, en la seva majoria ONG animalistes.

Seguidament es pot veure en aquesta taula el recull d'actors implicats i les funcions que exerceixen cadascun d'ells:

ACTOR	FUNCIONS
Representants del Zoo de Barcelona	Representants de la necessitat de mantenir el Zoo de Barcelona com a espai de recerca, educació i lúdic.
Representants de la proposta ZOOXXI	Representants de la necessitat de avaluació i replantejament del Zoo de Barcelona a favor de l'aplicació del projecte ZOOXXI.
Govern de BCN	Gestió pública del conflicte.
Societat civil no organitzada	Possibilitat de suport en la Iniciativa Ciutadana de ZOOXXI o de suport al Zoo mitjançant les visites.
WAZA/EAZA	Dóna suport al Zoo de Barcelona com a part de la Xarxa internacional i europea de zoològics i aquaris.
Biòlogues/veterinàries/ filòsofes/psiquiatres/ pedagogues/comunica- dores.	Aportar la visió i coneixements de cada camp per ajudar a arribar a un consens.
Institut Jane Goodall	Com a agent mediàtic important, l'Institut Jane Goodall compta amb recursos suficients per a que la seva posició compti en la presa de decisió.
Tècnics del Zoo	Donar suport a la feina feta per part del Zoo de Barcelona i ajudar a trobar un consens. Probablement defensar el Zoo davant del projecte ZOOXXI.
Comissionada d'Ecologia	Aportar la seva opinió a través de l'experiència de lideratge de les polítiques ambientals i de sostenibilitat de Barcelona.
Comissionat d'Educació	Liderar els temes de pedagogia i el lideratge en innovació pedagògica dins del procés de presa de decisió.
AnimaNaturalis	Donar suport a un zoo lliure d'animals vius.
Fundació Franz Weber	Donar tot el suport al projecte i intentar convèncer l'ajuntament i la ciutadania d'establir el seu model de zoològic.
FAADA	La ONG FAADA dona suport dins del grup de treball de l'ajuntament a un Zoo lliure d'animals vius.
Libera!	Donar tot el suport al projecte i intentar convèncer l'ajuntament i la ciutadania d'establir el seu model de zoològic.

Taula 8: Anàlisi d'actors i funcions.

ACTOR	FUNCIONS
ADDA	La ONG ADDA té l'objectiu de “desmantellar” el Zoo de Barcelona i aconseguir el seu tancament. La seva funció és participar al Grup de treball de l'ajuntament per a convèncer d'un model proteccionista amb una base de parcs naturals organitzats en xarxa per a la protecció animal.
Depana	Treballa per la conservació i benestar animal. La seva funció és participar a les discussions del Grup de treball de l'ajuntament i defensar un model ètic de zoològics.
FAVB³⁰	Lluitar pels interessos dels veïns i veïnes de Barcelona dins del grup de treball de l'ajuntament i donar suport a una bona gestió del servei públic del zoo.

Taula 9: Continuació «Anàlisi d'actors i funcions».

2. Anàlisi de relacions envers el conflicte, recursos i poder adjacent dels actors claus

- Anàlisi de recursos.

En aquesta taula podem veure els resultats de l'anàlisi de recursos dels que disposa cadascun dels actors clau del conflicte, al enfrontar-se a la problemàtica:

Actors col·lectius	Recurs emocional	Recurs de lideratge	Recursos econòmics	Recurs cultural	Control de la informació	Recursos legals
ZOOXXI	X	X				
ZooBCN				X		
Ajuntament			X		X	X

Taula 10: Anàlisi de recursos dels actors clau del conflicte.

S'entén en aquest apartat com a recurs emocional de ZOOXXI la gran capacitat que té l'organització d'emocionar i apassionar al públic present, en aquest cas als ciutadans i ciutadanes de la ciutat de Barcelona, pel projecte exposat a través d'un discurs de canvi i empoderament ciutadà. És a dir, la capacitat de portar al públic cap a la pròpia parcialitat a través de generar-los emocions. En aquest cas el recurs ve donat per la pròpia naturalesa del projecte identificada amb la defensa d'uns drets cap als animals que ja formen part del pensament de justícia de la ciutadania. D'altra banda, el fet de que ZOOXXI compti amb personalitats provinents del món de l'espectacle (cantants i actors catalans, per exemple) té també la finalitat de mobilitzar i augmentar el consens popular respecte a

³⁰ Federació d'Associacions de Veïns i Veïnes de Barcelona

la causa en qüestió.

El recurs de lideratge de ZOOXXI, al qual també podríem dir-li recurs polític, és la capacitat de l'organització de posar en moviment al màxim de consens. Tant sigui per la població en general com per grups determinats com seria en aquest cas, té la capacitat d'organitzar i unir la població diversificada en una causa comuna. El motiu d'aquest recurs és fruit de determinats factors com el carisma dels seus portaveus, el prestigi personal dels responsables (en aquest cas es podria veure reflectit aquest prestigi en l'històric de protestes i conflictes “guanyats” per l'associació “Libera!” com per exemple en la lluita contra les curses de braus a Catalunya o la campanya «Rambles ètiques» a Barcelona).

Els recursos econòmics de l'Ajuntament de Barcelona venen donats pel fet de ser l'entitat que gestiona els diners públics provinents dels impostos de la ciutadania de Barcelona i, en definitiva, qui té l'última paraula en les negociacions del conflicte.

El Zoo de Barcelona compta amb els recursos culturals implicats en el conflicte, és a dir, té a favor la tradició i el costum de la ciutat i la normalització dels zoològics tal com es coneixen com a centre educatiu, cultural i científic. Per tant són el projecte conegut i acceptat públicament i al qual s'haurà de superar i fer una feina de canvi en el pensament col·lectiu en el cas de voler aplicar un altre projecte.

Per últim podríem determinar que l'Ajuntament de Barcelona té certs recursos de control de la informació, tot i que seria un recurs pobre ja que la institució no és capaç de controlar la informació de mitjans públics tant de televisió com de premsa. Per tant, l'Ajuntament pot tenir cert control només sobre els mitjans privats i des dels caps de premsa. D'altra banda sí que se l'hi pot atribuir un control de recursos legals ja que és aquesta entitat la que, al cap i a la fi, decideix en darrer terme com es durà a terme aquest possible canvi de paradigma al zoològic i crearà o no les vies legals per a poder arribar a aquest consens (per exemple la plataforma Decidim Barcelona o les Iniciatives Ciutadanes).

- Anàlisi de relacions envers el conflicte i poder dels actors:

En la següent taula podem veure-hi reflectit l'interès que cadascun dels actors clau té envers la resolució del conflicte a favor del projecte ZOOXXI. S'ha relacionat aquest interès amb el nivell de poder relatiu de cadascun dels actors, és a dir, la seva capacitat d'influència en la presa de decisió.

NIVELL DE PODER			
ALT		Ajuntament BCN	
MIG	ZOOXXI		Zoo de BCN
BAIX			
INTERÈS EN L'OBJECTIU	A FAVOR	INDIFERENT	EN CONTRA

Taula 11: Anàlisi d'interès i nivell de poder dels actors clau.

3. Reconeixement de les relacions socials

En aquest apartat s'ha buscat definir tots els tipus de relacions existents entre les parts afectades a través d'una matriu gràfica. S'ha estudiat el principal conflicte i la principal relació d'aliança de cadascun dels actors que prenen part en la presa de decisió del conflicte.

ACTOR	PRINCIPAL CONFLICTE	PRINCIPAL RELACIÓ D'ALINÇA
Zoo de Barcelona	Amb el projecte ZOOXXI per voler canviar el model de zoo Amb les principals entitats animalistes que donen suport a ZOOXXI.	Amb WAZA i EAZA pel suport de la xarxa de zoològics.
ZOOXXI	Amb el Zoo de Barcelona pel model de zoològic existent Amb WAZA i EAZA com a suport del Zoo de BCN.	Amb ERC i BCOMU pel suport al projecte Amb les principals entitats animalistes (especialment "Liberla!" i la Fundació Franz Weber).
Usuàries del Zoo de Barcelona	/	Amb el Zoo de Barcelona com a espai d'oci i educació requerit. Amb l'Ajuntament com a representant dels seus interessos.
Societat civil en general (*)	Amb el Zoo de Barcelona pel model de zoològic present.	Amb l'Ajuntament com a representant dels seus interessos.

Taula 12: Anàlisi de relacions entre actors.

ACTOR	PRINCIPAL CONFLICTE	PRINCIPAL RELACIÓ D'ALINÇA
WAZA/EAZA	/	Amb el Zoo de BCN com a part de la xarxa de zoològics.
Biòlogues/veterinàries/filòsofes/psiquiatres/pedagogs del grup de treball "Model de Futur del Zoològic de Barcelona"	/	/
Institut Jane Goodall	/	Amb el Zoo de Barcelona com espai on té lloc la seva seu a Espanya.
Tècnics del Zoo	Amb ZOOXXI per temor a perdre llocs de feina.	Amb el Zoo de BCN com a part de l'actor col·lectiu.
Comissionada d'Ecologia	/	Amb l'ajuntament com a part de l'actor col·lectiu.
Comissionat d'Educació	/	Amb l'ajuntament com a part de l'actor col·lectiu.
AnimaNaturalis	Amb el Zoo de Barcelona pel model de zoològic existent.	Amb la resta d'associacions animalistes per un objectiu de benestar animal comú.
Fundació Franz Weber	Amb el Zoo de Barcelona pel model de zoològic existent.	Amb la resta d'associacions animalistes per un objectiu de benestar animal comú.
FAADA	Amb el Zoo de Barcelona pel model de zoològic existent.	Amb la resta d'associacions animalistes per un objectiu de benestar animal comú.
Libera!	Amb el Zoo de Barcelona pel model de zoològic existent.	Amb la resta d'associacions animalistes per un objectiu de benestar animal comú
ADDA	Amb el Zoo de Barcelona pel model de zoològic existent	Amb la resta d'associacions animalistes per un objectiu de benestar animal comú. Amb ZOOXXI, recolzen el projecte.
Depana	Amb el Zoo de Barcelona pel model de zoològic existent	Amb la resta d'associacions animalistes per un objectiu de benestar animal comú.
Federació d'Associacions de Veïns/es de Barcelona (FAVB)	/	/

Taula 13: Continuació d'anàlisi de les relacions entre actors.

(*) La societat civil ha visitat en gran majoria (87%) el zoo almenys una vegada a la vida, però consideren negatiu en un 19% les instal·lacions pels animals i en un 32% el seu estat de captiveri. Es demostra que les ciutadanes de Barcelona no tenen interès en veure els animals engabiats i opten en primer lloc pels zoos en semi-llibertat, en segon per un zoo virtual i, en tercer i últim lloc, pel zoo tradicional actual. La societat civil de Barcelona respon amb un 85% a favor a la qüestió d'un hipotètic canvi de model al zoo.³¹

4. Reconeixement de les xarxes socials

Seguidament trobem el desenllaç dels passos anteriors representat de forma gràfica en el mapa d'actors del conflicte. Aquest mapa d'actors data de principis de 2017 i és subjecte a canvis seguint el moviment del conflicte polític del Zoo de Barcelona determinat pel grup de treball de l'Ajuntament de Barcelona i el desenllaç de la Iniciativa Ciutadana de ZOXXI.

Foto 6. Mapa d'actors. Font: Elaboració pròpia.

31 Anàlisi "Motivaciones y usos de los visitantes y ciudadanos del parque zoológico de Barcelona", 2014.

- A sota la línia: Actores secundaris, entitats, associacions i individus que formen part del conflicte però no se senten directament afectats per la resolució d'aquest.
- A sobre la línia: Actores primaris, entitats, associacions i individus que formen part implícita del conflicte (inclosos promotor i opositor) que se senten directament afectats per la resolució del conflicte.
- Dintre el cercle: Actores que formen part implícita del grup de treball de l'Ajuntament de Barcelona "Model de Futur del Zoològic de Barcelona".
- Fora del cercle: Actores que no formen part implícita del grup de treball de l'Ajuntament de Barcelona "Model de Futur del Zoològic de Barcelona".
- Triangle principal del conflicte: En triangle entre Promotor, Opositor i Moderador forma l'espai concret de decisió de resolució del conflicte. En aquest cas concret el formen, com ja s'ha explicat anteriorment, ZOOXXI, ZooBCN i l'Ajuntament. Les fletxes d'un element a l'altre expressen de ZOOXXI a l'Ajuntament una proposta de millora (en aquest cas el nou model de zoològic) de l'Ajuntament a ZooBCN una explicació política del conflicte i de ZOOXXI a ZooBCN una acusació i una explicació causal del conflicte al qual s'ha arribat.

5.1.3. Curs i dinàmica del conflicte.

- Línia del temps i fases del conflicte

En aquest apartat es mostrarà un llistat cronològic dels esdeveniments més importants del conflicte en un temps determinat. Concretament, s'ha estudiat el conflicte des dels inicis del descontentament de la societat civil respecte a certes pràctiques del Zoo de Barcelona. L'anàlisi continua fins a la fase de crisi, on es troba actualment, i seguidament es mostren dues vies de sortida d'aquesta fase de crisi.

El conflicte estudiat es pot dividir en les fases de la següent il·lustració:

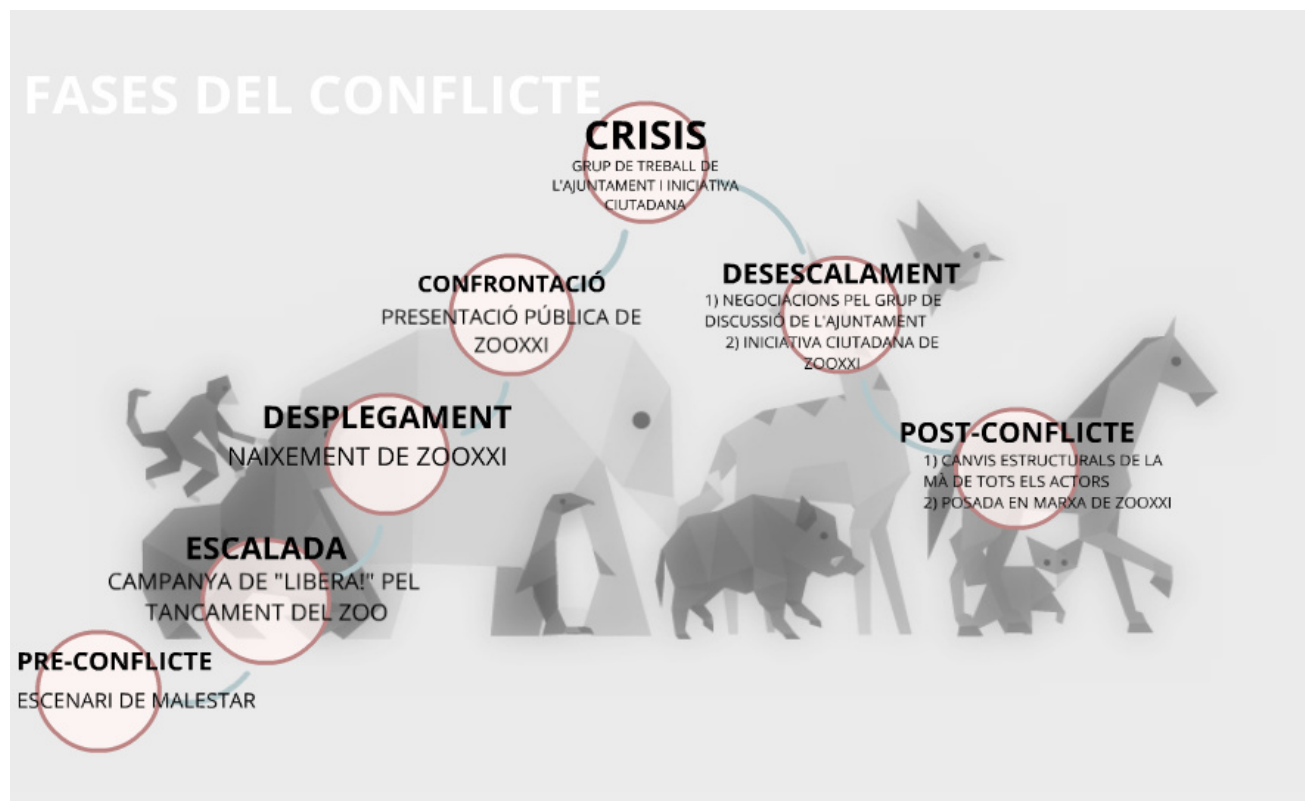

Foto 7. Fases del conflicte. Font: Elaboració pròpia.

A) Pre-conflicte

Categoritzam com a pre-conflicte l'escenari de malestar de certa part de la ciutadania de Barcelona respecte el tracte als animals al Zoo de Barcelona que neix a mesura que arrela el sentiment animalista a la ciutat. Hi tenen lloc actes puntuals del zoo que accentuen aquest malestar com per exemple el cas de depressió de la elefanta Susi o fotos que surten a la llum sobre els suposats “soterranis” del zoo.

B) Escalada

Aquesta fase comença amb la campanya “Liberad a Susi”, liderada per la ONG “Libera!” amb el suport de FAADA i altres entitats animalistes a nivell nacional. Dura uns quatre anys a partir de 2009 on les entitats protesten davant del Zoo de Barcelona demanant el seu tancament. Es centra en aquesta època la rivalitat entre ambdues entitats i la incapacitat actual de negociar.

C) Desplegament

Es considera el desplegament del conflicte el moment on “Libera!” i la Fundació Franz Weber

s'uneixen per la causa comuna i neix el projecte ZOOXXI. Aquesta fase dura uns set anys mentre el projecte agafa forma i fins que es presenta a la ciutadania de forma pública a la Pedrera.

D) Confrontació

Comença la confrontació real el 7 de maig de 2015, dia en que es presenta públicament el projecte ZOOXXI a la pedrera de la mà dels portaveus, l'equip i vint-i-una personalitats catalanes que donen suport a la plataforma.

E) Crisi

S'identifica com a crisi l'espai de temps actual on els dos projectes competeixen per tenir un lloc a la ciutat. Aquí hi té lloc el procés del grup de l'Ajuntament així com el procés d'inserció de popularització de ZOOXXI i la futura recollida de firmes de la Iniciativa Ciutadana que iniciarà al març de 2017.

F) Des-escalament

Aquesta és una fase futura i sols es poden preveure amb certa certesa els possibles camins que pot prendre la negociació. D'una part es podria seguir el camí de les negociacions al grup de treball de l'Ajuntament on tots els actors polítics tant principals com secundaris decidirien el futur del model del zoo. Si fos així ZOOXXI només tindria una part del que reclama i els canvi de paradigma seria d'una forma més suau i progressiva tenint en compte totes les parts que tenen lloc en el conflicte.

D'altra banda es podria seguir amb el camí de la Iniciativa Ciutadana, on ZOOXXI podria aconseguir 150.000 firmes en un termini curt de temps i aquesta proposta aniria directament a ser discutida al ple de l'Ajuntament de Barcelona. En cas de ser acceptada pels partits polítics que hi tenen un lloc, la proposta seria aplicada i el canvi de paradigma es donaria de forma completa i ZOOXXI prendria les regnes del nou model de zoològic.

G) Post-conflicte

Segons quin sigui el des-escalament hi haurà lloc un post-conflicte o un altre. Es poden veure dos escenaris depenent del resultat de les negociacions. Si el futur del zoo es decideix amb unes negociacions entre tots els implicats, és a dir pel grup de discussió, l'escenari semblaria que podria ser encara de cert conflicte o pressió per la comunitat animalista depenent del nivell dels canvis duts a terme al zoològic. Si el conflicte es resolgués per la posada en marxa de ZOOXXI sembla que vindrien temps de llargues discussions respecte com posar en marxa el projecte i la possibilitat de servir de model mundial respecte aquest canvi de paradigma.

5.2 Avaluació multicriteri dels diferents models de zoològic

5.2.1. Aplicació de l'anàlisi multicriteri al model actual del Zoo de Barcelona.

1. Objectiu de sostenibilitat:

ATRIBUTS DE SOSTENIBILITAT	
<ul style="list-style-type: none"> Consum energia (2016) 	
Consum d'electricitat total: 2726035 Km/h	
Nivell d'autosuficiència amb renovables: 0%	
<ul style="list-style-type: none"> Residus (2015) 	
Quantitat total de residus: 1.500,38 tones (2016)	
Rebuig: 9,55% resta (corresponent a 143,26 tones)	
Compostatge:	
Matèria vegetal compostada per Parcs i jardins: 13,32% del total dels residus	
Matèria orgànica compostada en una planta de reciclatge: 21,66% del total dels residus	
Fems compostats en planta de reciclatge: 45% del total dels residus (675,22 tones)	
<ul style="list-style-type: none"> Consum aigua 	
Consum total d'aigua: 482994 m ³	
Nivell d'autosuficiència per xarxes d'aprofitament d'aigua de pluja (o altres): 0%	
<ul style="list-style-type: none"> Consum de gas 	
Consum total de gas: 146527 m ³	
<ul style="list-style-type: none"> Consum materials 	
Consums totals de menjar (tones/any): 261,284 T/any	
<ul style="list-style-type: none"> Fruita i verdura (MercaBarna): 198.284 T/any Carn (Espanya): 25 T/any Peix (MercaBarna): 6 T/any Peix (Holanda): 32 T/any 	
Consums totals de palla (tones/any):	
<ul style="list-style-type: none"> Farratge (Lleida i Baix Llobregat) 300 T/any 	

Taula 14: Continuació atributs sostenibilitat (Zoo de BCN).

2. Objectiu d'interès econòmic:

ATRIBUTS D'INTERÈS ECONÒMIC
1. Cost de la Operació
Inversió total: 0€
2. Ingressos:
Ingressos totals: 12.502.293€ (2013)
3. Manteniment:
Cost total manteniment /any: aproximadament 2 milions/any
Pressupost pel conjunt de B:SM (2016): 113.000.000 €
Pressupost anual en programes de recerca i conservació: 300.000€
Atorgament de beques (2016): >80.000€

Taula 15: Atributs interès econòmic (Zoo de BCN).

3. Objectiu de recerca i conservació de fauna:

ATRIBUTS DE RECERCA I CONSERVACIÓ
1. Recerca
% Espècies incloses en un programa de conservació al 2015 (respecte al total d'espècies del zoo):
- 48 espècies del Zoo de Barcelona formen part d'un Programa Europeu de Conservació i cria en captivitat (EEP).
- 48 espècies del Zoo de Barcelona formen part d'un Programa de Registre d'Espècies europeu (ESB).
Total d'espècies al zoo (2015): 312 espècies
Total d'espècies incloses en programes de conservació: 96 espècies
Tant per cent d'espècies en programes respecte el total d'espècies del zoo: 30,76% (*)
% Espècies autòctones en programes de conservació (respecte al total d'espècies en programes):
30% dels projectes amb beca (2016) (**)

Taula 16: Atributs recerca i conservació (Zoo de BCN)

ATRIBUTS DE RECERCA I CONSERVACIÓ
2. Conservació
<p>Inversió total en recerca: 300.000€</p> <p><i>D'aquests 300.000€:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • 81.837€ es destinen a beques de recerca i conservació (2016) • 100.000€ es destinen a convenis amb altres entitats per programes de conservació conjunts • La resta es destina a aportacions a altres programes externs, publicacions del zoo, etc.
<p>Núm. projectes finançats: 10 projectes (Beques Floquet de Neu, Antoni Jonch i beques PRIC) (2016): 27 projectes finançats</p> <p><i>D'aquests 27 projectes:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • 10 beques • 11 convenis • 6 aportacions a associacions, ONG i altres entitats

Taula 17: Atributs recerca i conservació (Zoo de BCN).

(*) Anàlisi dels animals com a individus (no com a espècie) que formen part de programes de recerca i conservació: Segons l'informe “Animals del zoo de Barcelona en Programes de Conservació i reintroducció”, realitzat per l'equip ZOOXXI al 2015 amb la intenció d'analitzar l'èxit del zoo de Barcelona en l'acompliment dels objectius de conservació i reintroducció de les espècies que hi alberga:

Dels 2.214 animals que vivien al zoo l'any 2013:

SENSE PROGRAMA I/O NO AMENACATS

- Els peixos i els invertebrats no disposen de cap programa de conservació.
- El 72,44% d'individus aus es troben en situació de Preocupació Menor al seu hàbitat.
- El 54,48% d'individus mamífers es troben en situació de Preocupació Menor al seu hàbitat.

PROGRAMES DE CONSERVACIÓ DE L'EAZA

- El 79% dels individus no estan dins de cap programa de conservació de l'EAZA (No obstant, alguns d'ells si que es troben en programes de conservació i reintroducció locals, per tractar-se d'espècies autòctones).
- 237 individus en programes de conservació EEP de l'EAZA, 10,70%.
- 228 individus en programes ESB de l'EAZA, 10,30%³²

32 “Animals del zoo de Barcelona en Programes de Conservació i reintroducció”, Informe de ZOOXXI, 2015, pàg. 8.

Classificació dels individus del Zoo de Barcelona en programes de recerca i conservació:

Posició en programes de Recerca i Conservació	PERTANYENTS A PROGRAMES DE CONSERVACIÓ	NO PERTANYENTS A PROGRAMES DE CONSERVACIÓ	INDIVIDUS EN PROGRAMES DE REINTRODUCCIÓ
MAMÍFERS (individus)	40,53% (24,92% EEP + 15,61% ESB)	59,47%	1%
AUS (individus)	21,93% (9,09% EEP + 12,84% ESB)	78,07%	NO dada per individus (5,4% dels taxons)
RÈPTILS (individus)	14,7% (5,78% + 8,92% ESB)	85,30%	5,78%
AMFIBIS (individus)	4,23%	95,77%	NO dada per individus (15,38% dels taxons)
PEIXOS (individus)	0%	100%	0%
INVERTEBRATS (individus)	0%	100%	0%
TOTAL D'INDIVIDUS	21%	79%	/

Taula 18: Individus del zoo en programes de recerca i conservació.

Classificació dels tàxons (classificació dels animals en espècies i subespècies) del Zoo de Barcelona pertanyents a programes de recerca i conservació:

- Mamífers: 54% (36% EEP + 18% ESB)
- Aus: 26% (11% EEP + 15% ESB)
- Rèptils: 18% (5% EEP + 13% ESB)
- Amfibis: 12,5% ESB
- Peixos: 0%
- Invertebrats: 0%

Programes de reintroducció per tàxons (2013):

TAXONS NO INCLOSOS EN PROGRAMES DE REINTRODUCCIÓ	TAXONS EN PROGRAMES DE REINTRODUCCIÓ DE LA EAZA	TAXONS EN PROGRAMES DE REINTRODUCCIÓ D'ESPÈCIES AUTÒCTONES
96,70%	0,3%	3%

Taula 19: Programes de reintroducció relatives als tàxons del Zoo de Barcelona.

(**) Programes de conservació becats l'any 2016 relatius a fauna autòctona: Total de projectes finançats per beques que treballen amb fauna autòctona: 3 projectes (de 10), 30%³³.

³³ Nota de premsa, Ajuntament de Barcelona, 1 de juliol de 2016.

4. Objectiu en benestar animal:

Aquest apartat ha estat impossible de completar a causa de la manca d'estudis en matèria de benestar animal del Zoo de Barcelona. Tenint en compte que no hi havia els mitjans, la preparació i el temps per a fer una avaluació de l'estat en que viuen els animals al parc, es deixarà aquest espai en blanc, com a NO AVALUAT. No hi ha constància d'estudis de pes realitzats en els 124 anys de recorregut.

La WAZA va publicar, l'any 2015, la “Estratègia Mundial de Zoològics i Aquaris per al Benestar Animal” (WAZA Animal Welfare Strategy), on es dirigia a tots els zoos agregats, entre ells el Zoo de Barcelona, per donar suport i fer recomanacions sobre la millora i l'avaluació del benestar Animal de les individus que viuen als zoos. La WAZA recomana que s'apliqui el model de benestar de “les cinc llibertats” i així mantinguin un compromís continu cap al benestar animal en totes les operacions i cap a tots els animals. Aquest document proporciona una guia sobre com establir i mantenir estàndards acceptables de benestar animal i descriu la conducta que s'espera dels membres de la WAZA (i per tant del Zoo de Barcelona). Entre les recomanacions, especifica: “Desenvolupar un pla de benestar animal per a la organització, que reflexi un clar compromís amb els principis del Benestar Animal”, “Fer prioritat a l'acreditació del benestar animal. Això pot ser a través de la seva associació regional de zoològics i aquaris o al adoptar estàndards de benestar i monitoratge utilitzat per altres regions o països”, “Convertir-se en un centre reconegut com a experts en benestar animal, ajudar i assessorar a organitzacions de benestar animal”.³⁴

Malgrat aquestes recomanacions, l'únic pas visible que el Zoo de Barcelona ha fet en relació a la política de gestió del benestar dels animals al seu càrrec, ha estat constituït el Comitè d'Ètica i Benestar Animal. Aquest comitè es compon de deu membres experts en la matèria i la Fundació Barcelona Zoo està pendent de publicar un Codi Ètic de Benestar Animal.

---

³⁴ WAZA Animal Welfare Strategy, 2015

5. Objectiu d'educació ambiental:

ATRIBUTS D'EDUCACIÓ AMBIENTAL	
1. Model educatiu (*)	Educació en base als objectius educatius de la UNESCO basats en l'informe Delors: Baix
2. Tallers	Nombre de visites escolars anuals: <i>40.000 escolars anuals</i>
3. Sensibilització externa als tallers (**)	Coneixement obtingut fora dels tallers assolit a través de cartells i panells informatius: Neutre

Taula 20: Atributs d'educació ambiental (Zoo de BCN).

(*) Model Educatiu:

Comparació dels objectius educatius del model del Zoo de Barcelona amb aquells proposats pel pedagog Gerard Corriols en base al model de la UNESCO en l'Informe Delors. Objectius realitzats:

OBJECTIUS AMBIENTALS PROPOSATS EN BASE A L'INFORME DELORS	OBJECTIUS REPRESENTATS AL ZOO DE BARCELONA
Objectiu educatiu biològic.	<ul style="list-style-type: none"> • Introduir el concepte d'animals salvatges i/o domèstics. • Identificar les parts dels animals, les proteccions de la pell, l'alimentació i el desplaçament. • Aprendre a observar acuradament els animals i distingir-ne les diferències. • Conèixer l'adaptació a diferents hàbitats i els sistemes de protecció. • Iniciar-se en els diferents tipus de reproducció i cicles biològics que hi ha al món animal. • Introduir-se en la classificació i el reconeixement dels diversos grups. • Endinsar-se en la biologia i l'ecologia d'alguns animals.
Objectiu educatiu de sensibilització ecologista.	<ul style="list-style-type: none"> • Reconèixer la fauna del nostre país i la necessitat de garantir-ne la conservació. • Desvetllar la <u>consciència</u> dels alumnes envers la protecció de la natura. • Conèixer la problemàtica del comerç il·legal d'espècies en perill d'extinció. • Fomentar la <u>consciència</u> dels alumnes envers la tinença d'animals de companyia.
Objectiu educatiu d'activisme ecologista.	Fomentar el respecte envers els animals mitjançant un millor coneixement.

Taula 21: Anàlisi d'objectius educatius del Zoo de Barcelona.

Objectius no realitzats:

- Objectiu educatiu de transversalitat.
- Objectiu educatiu de sostenibilitat.
- Objectiu educatiu de pertinença.
- Objectiu educatiu de compassió.
- Objectiu educatiu de reconeixement de la individualitat.

Valoració de semblança entre els objectius educatius:

- Educació infantil: 1 objectiu comú de 8.
- Educació primària, ESO i Batxillerat: 3 objectius comuns de 8.

Grau en el que els objectius educatius de la UNESCO són presos en consideració i, s'assumeix, són duts a terme:

- “**Baix**”. El model educatiu del Zoo de Barcelona i el de la UNESCO tenen MENYS de 4 objectius comuns.

(**) Sensibilització externa als tallers: Coneixement obtingut fora dels tallers assolit a través de cartells i panells informatius:

S'ha valorat aquest indicador en base a l'Anàlisi empíric-descriptiu “Motivaciones y usos de los visitantes y ciudadanos del parque zoológico de Barcelona”. En aquest estudi es van valorar les respostes de 400 clients del Zoo de Barcelona a qüestions sobre les motivacions personals que ocasionen les seves visites³⁵.

El 34% considera que no ha après suficient al zoo respecte al 37% que considera que sí. Es considerarà com un indicador **neutral** per manca d'una diferència important en les respostes positives i negatives.

En relació amb aquest indicador és important veure que, en la mateixa enquesta, se'ls preguntava als clients del zoo sobre els coneixements apresos a través de la següent pregunta oberta: “Quina informació recordes sobre els panells informatius?”. Només el 20% dels enquestats van poder expressar més de dos coneixement apresos i el primer aspecte més recordat va ser: Informació general sobre animals.

---

35 “Motivaciones y usos de los visitantes y ciudadanos del parque zoológico de Barcelona”, 2014, Úrsula Molina Ramón, Pàg. 10-11.

6. Objectiu de Dret Animal:

L'avaluació de la valoració del Dret Animal s'entén, en aquest treball, com la forma no utilitarista de gestionar un zoològic. En relació amb els atributs sobre els objectius en Recerca i Conservació, estudiats anteriorment en aquest estudi, el 79% dels individus que viuen al Zoo de Barcelona no pertanyen a cap projecte de conservació i, per tant, la seva estada dins del zoo respon a una visió utilitarista dels propis individus amb finalitats d'oci i educatives sense tenir en compte els seus propis interessos. D'altra banda, en l'apartat d'estudi dels objectius en Educació Ambiental ha quedat en rellevància la manca d'objectius en l'educació en l'individu com a complement de l'educació en l'espècie i, a més, podem distingir certes pràctiques del zoo, com el culling, que queden lluny dels principis del Dret Animal.

Es considera que el Zoo de Barcelona no té en consideració la vida dels seus individus per separat sinó els interessos de recerca i conservació de les pròpies espècies així com la seva exposició amb finalitats educatives.

S'entén que aquest apartat és subjecte al pensament de cada persona i es pot prendre, o no, en consideració per l'anàlisi multicriteri. S'ha considerat rellevant en la redacció del treball per mostrar una clara diferència en la gestió dels animals pel model actual del zoo i el model de ZOXXI.

- Taula resum dels resultats del model actual del Zoo de Barcelona

ALTERNATIVES		ZOO DE BARCELONA
ATRIBUTS	INDICADORS	
SOSTENIBILITAT Energia Aigua Gas Residus Materials	CONSUM TOTAL ENERGIA (kw/h)	2.726.035 Kw/h
	% ENERGIA RENOVABLE	0%
	CONSUM TOTAL D'AIGUA (Hm ³)	482.994 m ³
	% AIGUA DE PLUJA	0%
	CONSUM TOTAL DE GAS (m ³)	146.527 m ³
	RESIDUS TOTALS (Tones/any)	1.500,38 Tones/any
	% REBUIG	9,55%
	% COMPOSTATGE (<i>ex situ</i>)	79,98%
	CONSUM TOTAL ALIMENTS (T/any)	261,284 Tones/any
	CONSUM TOTAL PALLA (T/any)	300 Tones/any
INTERÈS ECONÒMIC	INVERSIÓ INICIAL (€)	0€
	INGRESSOS (€)	12,5M€
	Cost manteniment /any (€)	2 M€
RECERCA I CONSERVACIÓ	% ESPÈCIES EN PROGRAMA CONSERVACIÓ (2015)	30,76%
	% ESPÈCIES AUTÒCTONES EN PROGRAMA CONSERVACIÓ	30% (dels programes finançats amb beques)
	INVERSIÓ TOTAL RECERCA (€)	300.000€
	NÚM. PROJECTES FUNANCIATS	27
BENESTAR ANIMAL	/	/
EDUCACIÓ AMBIENTAL Model educatiu Tallers Sensibilització externa als tallers	ANÀLISI D'OBJECTIUS	Baix
	NÚM. ESCOLARS ANUALS	40.000
	NIVELL CONEIXEMENT PER PANELLS INFORMATIUS	Neutre
DRET ANIMAL	VALORACIÓ DELS DRETS DELS ANIMALS COM A INDIVIDUS	No

Taula 22: Resum de resultats de l'avaluació multicriteri al Zoo de Barcelona.

5.2.2 Valoració dels resultats de l'anàlisi al model actual del Zoo de Barcelona.

Per a fer una valoració dels resultats obtinguts, s'ha de tenir en compte el següent:

1. La importància relativa dels indicadors:

S'entén que s'haurà de tenir en compte, pel ponderat i comparació d'alternatives, la importància de cada indicador respecte al seu atribut. Per exemple, és igual (o més, o menys) important el tant per cent d'aigua de pluja recollida que la quantitat de rebuig que produeix el zoo? Depèn això de la quantitat relativa de rebuig respecte el total de residus? És això més, menys o igual d'important que el consum total de palla?

Suposem que el resultat dependrà de quant d'important sigui l'indicador per a cadascuna de les alternatives proposades i, per tant, és subjecte d'un cert grau de subjectivitat.

2. El grau d'incertesa dels indicadors qualitatiu ponderats amb escala de graus:

En els indicadors valorats a través d'una escala de valors com l'anàlisi d'objectius del model educatiu, la sensibilització a través de panells informatius o la valoració dels animals com a individus, s'ha de tenir en compte que hi juga un cert grau d'incertesa al no tractar-se d'un indicador quantitatiu i per tant, totalment imparcial.

3. La intensitat de preferència i pes dels criteris

S'han de tenir en compte les preferències de cadascuna de les alternatives així com les preferències de la majoria de la població o dels actors que participen en el conflicte. En aquest cas, no es dona la mateixa importància al “benestar animal” i al “dret animal” en el model actual de zoo que en el projecte de ZOOXXI. Mentre que ZOOXXI dona molt més pes al Dret Animal, el model actual dona més pes a l'educació ambiental mitjançant l'exposició dels animals i l'Ajuntament de Barcelona dona més pes a l'interès econòmic de cada alternativa.

Tenint en compte això, es considera que el Model actual del Zoo de Barcelona presenta objectius més ben puntuats en els seus indicadors, que d'altres. Seguidament es mostraran els aspectes millors i pitjors valorats del model actual.

Aspectes pitjors puntuats pel model actual del Zoo de Barcelona:

1. Energia renovable
2. Re-aprofitament aigua de pluja
3. % espècies en programes de conservació
4. % espècies autòctones en programes de conservació
5. Model educatiu

6. Sensibilització per panells informatius
7. Valoració de l'individu

Aspectes millor puntuats pel model actual del Zoo de Barcelona:

1. % Rebuig
2. % Compost
3. Inversió inicial
4. Inversió en recerca
5. Núm. visites escolars

En termes de realització dels Objectius del Zoo de Barcelona com a actor polític en el conflicte estudiats, veiem el següent:

1. Sostenibilitat

Tot i que hi ha aspectes a millorar, com el consum d'energia renovables (0%) o l'aprofitament de l'aigua de pluja (0%), el model actual del Zoo de Barcelona demostra estar involucrat activament amb la sostenibilitat del parc. El Zoo de Barcelona manté constantment en marxa plans de sostenibilitat de quatre anys i revisions un cop acabats els terminis. A més, últimament s'ha millorat la gestió dels residus així com la producció de compost dins del mateix parc. Per tant el model actual compleix els objectius de sostenibilitat a través d'una feina continua.

2. Recerca i conservació

L'objectiu en recerca i conservació, dos dels tres pilars fonamentals del Zoo de Barcelona, es veu dut a terme, amb projectes finançats (27 el 2016) i suficient inversió (300.000 euros el 2016) però amb una clara manca de projectes propis de conservació en fauna autòctona.

Només el 30,76% de les espècies que viuen al zoo formen part d'un programa de conservació (sigui EEP o ESB), i això significa un 21% dels individus. Per tant els estudis en recerca i els programes de conservació que duu a terme el model actual de zoo es basa més en els convenis, les beques i les donacions a altres entitats que la pròpia feina de recerca i conservació *in situ*, dins del zoo.

3. Benestar Animal

L'objectiu de Benestar Animal no s'ha pogut avaluar, però es valora molt negativament l'absència d'informes de benestar animal per la gran majoria d'espècies que viuen al zoo. Tenint en compte que l'entitat té 312 espècies al seu càrrec i valorant les recomanacions de la WAZA, l'avaluació de la salut tant física com mental dels animals ha de ser un tema cabdal en una entitat referent com el Zoo de Barcelona.

El Zoo de Barcelona no només no es presenta com un centre reconegut en els termes de benestar animal sinó que fins fa uns mesos no tenia cap pla i a dia d'avui no ha avaluat la gran majoria dels animals que habiten al zoo. Aquest fet no implica de cap forma que no s'assoleixin els mínims de benestar animal, això només pot ser avaluat mitjançant un estudi rigorós sobre les condicions del zoo, però sí que implica i posa de patent les prioritats que té l'entitat. El benestar animal no forma part de les prioritats principals del zoo, com no hi forma part tampoc la transparència respecte l'estat d'aquests. La manca d'estudis i anàlisis reflexa una falta de compromís i rigorositat greu d'una institució que té al seu càrrec milers d'animals i que, a més, hauria de servir de model per la societat catalana. D'altra banda, el Zoo de Barcelona, ha estat acusat múltiples vegades de dur a terme pràctiques gens ètiques envers els animals. Una d'aquestes pràctiques ha estat el «culling»³⁶, procés dut a terme al zoo, varis cops denunciats per ONG com «Libera!» i Depana, així com altres pràctiques denunciades com la desaparició d'animals sense cap explicació pública ni registre.

A més, hi ha indicis de malalties mentals que pateixen els animals del zoo. Segons l'informe «vidas enjauladas», estudi dels zoos espanyols dut a terme per la ONG Igualdadanimal, al Zoo de Barcelona es perceben conductes estereotipades³⁷, pròpies d'animals frustrats, infeliços o pertorbats. Més de la meitat d'estereotípies estudiades es troben al Zoo de Barcelona i al de Sevilla i són, en la seva majoria, estereotípies locomotores on l'animal es mou repetidament endavant i endarrere en línia recta.³⁸

Aquest fets, sumats a la falta de rigor en registres de benestar ens porten a pensar en una falta greu d'empatia i respecte a les vides que tenen al parc així com a les usuàries que confien en el seu bon tracte. Per tant, tenint en compte les dades obtingudes en aquest estudi, es pot afirmar que l'objectiu en benestar animal es mostra com el punt menys valorat del model actual del Zoo de Barcelona.

---

³⁶ Culling: Eliminació d'animals als zoològics per falta d'espai o recursos (considerat com a "forma de gestió apropiada" per la WAZA.

³⁷ Conductes compulsives i repetitives durant, com a mínim, 5 cicles. Es mostren com a indicadors de patiment a causa de no poder fer front a situacions estressants.

³⁸ "Vidas enjauladas" Los zoos de España investigados por Igualdadanimal.

4. Educació Ambiental

En l'objectiu d'Educació Ambiental, el zoo rep una gran quantitat de visites d'escolars a l'any (uns 40.000) i per tant és un gran focus en termes educatius pel conjunt de Catalunya. Malauradament el seu model educatiu no respon als objectius traçats en aquest treball. Hi ha hagut una semblança de 37,5% (3 objectius de 8) entre els objectius educatius del model actual del Zoo de Barcelona i els objectius del model basats en l'informe Delors. Es considera que, amb el potencial de visites i poder educatiu que té el Zoo de Barcelona, s'hauria de millorar l'educació en els següents aspectes:

1. Educació en l'aprendre a conèixer

- Objectiu educatiu de transversalitat: Ensenyar als infants a relacionar els valors ambientals de manera transversal en el conjunt de l'aprenentatge per a la seva vida.

2. Educació en l'aprendre a ser

- Objectiu educatiu de sostenibilitat: Educar als infants en l'adopció d'hàbits socials, saludables i sostenibles respectuosos amb el conjunt de la societat de la resta d'éssers vius.

3. Educació en l'aprendre a viure

- Objectiu educatiu de pertinença: Educar els infants a sentir amb harmonia que els humans formem part de la natura i de la biodiversitat animal.
- Objectiu educatiu de compassió: Ensenyar als infants a connectar biofílicament amb la qualitat de vida de la resta d'éssers vius de la Terra de qui depenem per viure.

4. Educació en l'aprendre a viure junts

- Objectiu educatiu de reconeixement de la individualitat: Educar en l'empatia cap a cadascuna de les formes de vida amb qui convivim al planeta.

També es considera necessari millorar l'estratègia de sensibilització fora de les aules a través de panells informatius, ja que, segons els informes de ZOOXXI, només el 20% dels clients del zoo reté més de dos coneixements al acabar les respectives visites.

5.2.3 Predicció d'una aplicació de l'anàlisi multicriteri al model proposat per ZOOXXII.

La proposta de ZOOXXI destaca per aportar objectius nous i tenir noves idees per complir-ne de ja proposats pel model actual. Al ser un projecte que no s'ha dut encara a terme, no es pot declarar amb total certesa fins a quin punt els objectius poden ser duts a terme d'una millor manera i no es pot avaluar el model a través d'indicadors quantitatius.

Tenint en compte aquestes dificultats d'avaluació de ZOOXXI, s'estudiarà una predicció del quadre d'anàlisi aplicat en base a les línies d'acció del projecte. Aquest anàlisi es basa en una projecció sobre com els objectius poden ser duts a terme millor, pitjor o de la mateixa manera que el model ja estudiat a través de les línies d'acció proposades i les declaracions dels portaveus del nou projecte.

Recordatori de les línies d'acció proposades per ZOOXXI pel canvi del model de zoològic:

1. Aturar la reproducció de tots els animals que no formin part d'un projecte de conservació. Enviar tots els animals exòtics possibles a reserves i santuaris.
2. Convertir el zoo en un centre de recuperació de fauna autòctona
3. Protecció dels hàbitats: Establir convenis de protecció d'hàbitats naturals entre el zoo i el país natural dels animals en perill d'extinció. Enviar en aquests hàbitats protegits als científics que treballin en recerca pel zoo. Destinar la majoria dels projectes a la recerca i conservació *in situ* tant amb les espècies autòctones del centre de recuperació de fauna com amb les espècies exòtiques en els seus països d'origen.
4. Redirreccionar l'estratègia d'educació i sensibilització ambiental mitjançant un centre virtual amb tecnologies audiovisuals i interactives on es projectin imatges gravades en els propis espais protegits.
5. Invertir els ingressos de les entrades a la protecció d'aquest hàbitat natural. Mantenir la protecció dels hàbitats amb el cost de les entrades dels clients i la inversió pública.
6. Intercanvi de documentació virtual i científica entre una suposada xarxa de ZOOXXI on cada zoo protegeix un espai natural diferent. Disposar en cadascun dels centres virtuals de totes les imatges i els estudis científics i educatius de tota la xarxa d'espais protegits del món.

- Predicció de les variacions en el resultat dels criteris proposats en base a les línies d'actuació de ZOOXXI:

En aquesta taula es mostren les prediccions de canvi de cadascun dels indicadors estudiats:

ALTERNATIVES		ZOO DE BARCELONA	ZOOXXI
ATRIBUTS	INDICADORS		
SOSTENIBILITAT	CONSUM TOTAL ENERGIA	2.726.035 Kw/h	
	% ENERGIA RENOVABLE	0%	
	CONSUM TOTAL D'AIGUA	482.994 m ³	
	% AIGUA DE PLUJA	0%	
	CONSUM TOTAL DE GAS	146.527 m ³	
	RESIDUS TOTALS	1.500,38 Tones/any	
	% REBUIG	9,55%	
	% COMPOSTATGE (<i>ex situ</i>)	79,98%	
	CONSUM TOTAL ALIMENTS	261,284 Tones/any	
	CONSUM TOTAL PALLA	300 Tones/any	
INTERÈS ECONÒMIC	INVERSIÓ INICIAL	0€	
	INGRESSOS	12,5M€	
	MANTENIMENT	2M€	
RECERCA I CONSERVACIÓ	% ESPÈCIES EN PROGRAMA CONSERVACIÓ (2015)	30,76%	
	% ESPÈCIES AUTÒCTONES EN PROGRAMA CONSERVACIÓ	30% (dels programes finançats amb beques)	
	INVERSIÓ TOTAL RECERCA	300.000€	
	NÚM. PROJECTES FUNANCIATS	27	
BENESTAR ANIMAL	/	/	
EDUCACIÓ AMBIENTAL	ANÀLISI D'OBJECTIUS	Baix	
	NÚM. ESCOLARS ANUALS	40.000	
	NIVELL CONEIXEMENT PER PANELLS INFORMATIUS	Neutre	
DRET ANIMAL	VALORACIÓ DELS DRETS DELS ANIMALS COM A INDIVIDUS	No	

Taula 23: Predicció de l'avaluació multicriteri pel projecte ZOOXXI

S'entén el color verd com una millora en l'indicador estudiat, el groc com la predicció en estabilitat en l'indicador i el vermell com un empitjorament en l'avaluació. Seguidament s'explicaran cadascun dels casos estudiats.

Criteris subjectes a millora pel projecte ZOOXXI:

1. Energia renovable

Segons els plans de ZOOXXI, amb l'augment d'importància de les tecnologies a causa del centre virtual, augmenta el consum d'energia i també el tant per cent d'ús de les energies renovables.³⁹

2. Consum total de gas

Si s'entén que el gas s'utilitza en el model actual de zoo per escalfar les zones del zoo on habiten animals que necessiten més calor ja que Barcelona no és el seu hàbitat natural, es pot preveure un menor consum de gas si augmenta el número d'animals autòctons habituats al nostre clima.

3. Consum aliments

D'acord amb la primera línia d'actuació, hi ha la possibilitat de consumir menys aliments a causa de tenir menys animals vius al zoo. També es pot preveure un augment d'aliments locals a causa de l'augment de fauna autòctona al zoo.

4. Consum palla

Hi ha la possibilitat de consumir menys palla a causa de tenir menys animals vius al zoo, d'acord amb la primera línia d'actuació.

5. % Espècies en programes de conservació

D'acord amb la segona línia d'acció, al tenir menys animals al zoo augmentaria el tant per cent d'aquests que estan en projectes de conservació.

6. % Espècies autòctones en programes de conservació

Seguint la idea principal (segona línia d'acció) de ZOOXXI, si es converteix el zoo en un centre de recuperació de fauna autòctona, sembla obvi que augmentaria el tant per cent d'espècies autòctones en programes de conservació.

7. Model educatiu

D'acord amb la segona i la quarta línia d'acció, s'entén que la visió de les entitats animalistes que han ideat el projecte ZOOXXI tenen interès en l'educació en l'individu i el respecte a la fauna. Per això, podria presentar una millora en termes d'objectius educatius amb l'ajuda del centre d'educació virtual.

---

³⁹ eZOO: Amazing Audiovisual Tech Zoos , 2016

No és possible saber si el nivell educatiu serà més alt o més baix tenint en compte que els escolars no estan en contacte directe amb els animals exòtics, però es presenta com una proposta de canvi recollint i augmentant els objectius educatius i, per tant, s'entén com una possible millora que haurà de ser avaluada en un futur. ZOOXXI es basa en els models i ajuda de PRODA, CoPPA i ERAH. En termes d'educació sobre la fauna autòctona es pot preveure una millora ja que s'augmentarà el contacte dels escolars amb aquestes espècies del territori.

8. Sensibilització externa als tallers

S'entén que la proposta de ZOOXXI es basa en la sensibilització de les usuàries amb tècniques educatives millorades com les tecnologies virtuals i multimèdia en un centre temàtic tecnològic. No és possible saber a hores d'ara si millorarà o no la sensibilització fora de les aules però sí que es dona un canvi i una proposta de millora.

ZOOXXI té, a més, la idea de formar a voluntaris que expliquin els canvis de model i sensibilitzin a les persones que entren al zoo, si s'aplica la seva proposta. La funció d'aquestes persones seria crear un clima de silenci i respecte al zoològic i respondre tots els dubtes que sorgissin.

9. Valoració del dret animal

Tenint en compte que el projecte és proposat per dues de les entitats animalistes amb més pes d'actuació en l'àmbit català, s'entén que el projecte es basa en un objectiu no mercantilista i, per tant, no utilitarista del zoològic. El projecte es basa en els Drets a la llibertat dels individus que viuen al zoo i es mostra com un projecte amb un rerefons d'ètica de l'alliberació animal.

criteris subjectes a empitjorament pel projecte ZOOXXI:

1. Consum total d'energia

D'acord amb la quarta línia d'actuació de ZOOXXI, el construir un centre amb tecnologies audiovisuals i virtuals per a donar resposta a un objectiu educatiu i d'oci i entreteniment, es preveu molt fàcilment un augment del consum total d'energia per alimentar les pantalles i els equips informàtics.

2. Inversió total

S'entén que fer tots els canvis al zoo costarà certs diners que vindran des de Barcelona Serveis Municipals (d'igual manera que s'inverteix per les reformes del model actual de zoo). No es pot fer una aproximació del cost total de les reformes. A més, enviar els animals exòtics a santuaris i reserves suposa un cost afegit que dependrà de la quantitat d'animals que es pugui col·locar en aquests centres, el lluny que estiguin, etc.

Per el trasllat dels animals, ZOOXXI té el projecte de crear espais i mètodes perquè empreses, particulars, entitats, associacions o escoles puguin finançar el seu cost. La idea és crear un procediment on tota la ciutadania catalana s'impliqui simbòlicament en la cura d'aquests animals.

Criteris subjectes a l'estabilitat en el projecte ZOOXXI:

1. Consum d'aigua

No es pot preveure un canvi en el consum total d'aigua al zoo.

2. % aigua de pluja

No hi ha cap projecte de recuperació d'aigua de pluja.

3. Residus totals

S'entén que els residus seran els mateixos tot i que hi ha la possibilitat de baixar la quantitat de fems, que ara representa el 45% dels residus totals, a causa de la disminució d'animals vius.

4. % Rebuig

No es preveuen canvis en els residus de rebuig.

5. % Compostatge

No es preveuen canvis en el tant per cert de compostatge.

6. Inversió total en recerca

S'entén que l'Ajuntament de Barcelona seguirà finançant de la mateixa forma un possible nou model de zoo, per tant, no es preveuen canvis en el finançament.

7. Núm. de projectes finançats

No es pot preveure si el número de projectes de recerca i conservació finançats pel zoo augmentarà o disminuirà.

8. Núm. escolars anuals

S'entén que les escoles continuaran portant els escolars a fer visites al zoo indiferentment del model de zoo que s'estableixi.

El cas del Benestar Animal: S'entén que el nou model de zoo proposat pot estar subjecte a un augment del benestar animal en tant que no hi haurà animals vius amb finalitats expositives al zoo, sinó que es treballarà per protegir-los en el seu propi hàbitat. No es pot afirmar un augment del benestar animal dins de les portes del zoo perquè aquest ha estat un criteri no avaluat, però sí que es preveu un augment de la preocupació per l'anàlisi i estudi d'aquests així com per la gestió pública dels informes.

6. Conclusions

Després de l'anàlisi de la situació actual pertanyent a la discussió sobre un possible canvi del model al Zoo de Barcelona i, partint dels objectius plantejats a l'inici del treball, s'ha arribat a les següents conclusions:

6.1. Conflicte polític al Zoo de Barcelona

- El marc del conflicte es basa en una dissemblança d'opinions respecte els objectius, finalitat, estructura i ètica respecte els animals entre la institució del Zoo de Barcelona i un nou projecte anomenat ZOOXXI, sorgit de les entitats animalistes, que es planteja reconvertir el zoològic.
- En aquest conflicte hi trobem els actors clau, que coincideixen amb els actors que formen el triangle dels conflictes en polítiques públiques: El Zoo de Barcelona (opositor), ZOOXXI (promotor) i l'Ajuntament de Barcelona (mediador).
A part d'aquests actors, el conflicte engloba una quantitat important d'actors tant polítics com socials que prenen partit en la problemàtica estudiada.
- El conflicte estudiat afecta directament a la forma de fer política del govern de Barcelona, tant per la cerca de consens com per la possibilitat d'establir una Iniciativa Ciutadana.
- Es tracta d'un conflicte polític amb necessitat de mediador ja que els dos projectes, tot i mantenir la majoria dels objectius comuns en l'ideal del model del zoo, no tenen les mateixes idees sobre com dur-los a terme i no estan disposats a actuar conjuntament a causa de conflictes passats entre la institució del Zoo de Barcelona i els integrants del projecte ZOOXXI.
- El grup de treball "Model de Futur del Zoològic de Barcelona" que ha demostrat ser, per part de tots els implicats, una eina útil per donar la pròpia opinió sobre el conflicte presentat i posar en comú de forma equitativa les diferents idees pertanyents al model de zoo que cada actor considera adequades.
- Tenint en compte els antecedents, l'estudi de necessitats, interessos, recursos, posicions i

poder d'influència dels actors claus, es pot concloure amb bastanta fiabilitat que hi ha dues sortides al conflicte:

1. Existeix la possibilitat d'un consens al grup de treball on tots els actors polítics tant principals com secundaris decidirien el futur del model del zoo. Els canvis serien més suaus i progressius.
2. Existeix la possibilitat de la Iniciativa Ciutadana, on ZOOXXI podria aconseguir 150.000 firmes en un termini curt de temps i aquesta proposta seria votada de forma directa pel ple de l'Ajuntament de Barcelona. En aquest cas el canvi de paradigma es donaria de forma completa i ZOOXXI prendria les regnes del nou model de zoològic.

6.2. Avaluació multicriteri dels diferents models de zoològic

- S'ha arribat, a través de l'anàlisi dels objectius perseguits pels actors clau del conflicte, a la proposta d'una eina d'avaluació multicriteri que té en compte tots els factors implicats. Aquesta proposta d'avaluació es mostra com a una eina totalment necessària en el cas del conflicte estudiat ja que permet analitzar en totalitat els factors rellevants de cada model i arribar a una situació decisòria més contundent.
- Aplicant aquesta eina d'anàlisi multicriteri al model actual del Zoo de Barcelona i, fent una predicció dels resultats de l'anàlisi en un marc on el zoo es regeixi per les línies d'actuació principals del projecte ZOOXXI, s'arriba a les següents conclusions:
  - Sostenibilitat: El Zoo de Barcelona, seguint el model actual, es mostra intensament interessat en la millora del recinte a nivell de disminució d'impacte ambiental. Els resultats quantitatius s'hauran de comparar futurament, en el cas d'un canvi de model.
  - Interès econòmic: Es mostra com un factor quasi irrellevant en l'etapa de presa de decisió. S'ha de tenir en comte, únicament la possibilitat d'una inversió en el cas de canvi de model en la fase principal del procés de reconversió.
  - Recerca i Conservació: En aquests pilars principals de l'ideari del zoo, el model actual

del Zoo de Barcelona, demostra tenir un bon pla de recerca i un pressupost ampli (300.000€ l'any) per a dur a terme els projectes (21 l'any 2016) aprovats. En contrapartida, sols el 21% dels animals que viuen al zoo (30,76% de les espècies al 2013) pertanyen a un projecte de conservació. En matèria de fauna autòctona, sols el 3% de les espècies del zoo estan en programes de reintroducció. Es preveu, en una hipotètica entrada del projecte ZOOXXI, un augment en les espècies del zoo als programes de conservació i un augment d'espècies autòctones respecte el total d'animals del recinte.

- Benestar animal: El nivell de benestar animal no s'ha pogut tenir en compte en l'anàlisi del model actual del zoo ja que no hi ha documentació suficient. El Zoo de Barcelona, tot i comptar des de fa poc amb el Comitè d'Ètica i Benestar Animal, no ha comptabilitzat ni manté informes o registres del benestar tant físic com psicològic de la majoria dels animals al seu càrrec, fet que constitueix una greu falta de rigor. A més, l'entitat ha estat acusada diverses vegades de pràctiques poc ètiques i de tenir animals que pateixen estereotípies.

Per tant, consta que el benestar animal no forma part de les prioritats principals del zoo, com no hi forma part tampoc la transparència respecte l'estat d'aquests i es pot afirmar que aquest objectiu es mostra com el punt menys valorat del model actual.

Tot i no poder avaluar els resultats, s'entén que al ser l'objectiu principal de les associacions animalistes que conformen el projecte ZOOXXI, el nivell de preocupació pels estudis i pel benestar en general té tendència a l'augment.

- Educació ambiental: El model educatiu del Zoo actual de Barcelona, s'ha qualificat com a «Baix» ja que compleix solament 3 de 8 dels objectius educatius proposats (en el model educatiu per al nivell infantil, només es compleix 1 dels 8 objectius educatius). El nivell de coneixement de les usuàries a partir dels panells informatius s'ha qualificat com a neutre tot i que es tenen evidències de la manca d'aprenentatge d'aquests al sortir del zoo (sols un 20% aprenen més de dos coneixements). Per contra, el número de visites escolars al departament d'educació és molt alt (40.000 escolars l'any) i el zoo es presenta com un centre amb gran poder educatiu gràcies a la quantitat d'afluència, recursos i pes en la societat.

La hipòtesis d'una variació del model de zoo suposaria un canvi important a nivell de

model educatiu i de recursos utilitzats en l'aprenentatge. Una part important dels coneixements, que actualment es mostren a partir del contacte entre els infants i els animals, es durien a terme a través d'un centre d'educació virtual amb les tecnologies més avançades. Es pot pressuposar un augment en l'educació en l'individu i en valors ètics.

- Dret animal: El dret animal no és un terme tingut en compte pel model actual del Zoo de Barcelona i suposa el canvi més gran a nivell de base de pensament d'un possible canvi de model.
- Es proposa l'avaluació multicriteri treballada en aquest estudi per dur a terme comparacions a llarg termini, entre els diferents models de zoo i poder avaluar les possibles millores a través dels canvis en cadascun dels indicadors proposats.
- El Zoo de Barcelona manté alguns dels objectius ben gestionats, però per contra, en té d'altres que necessiten una revisió urgent.
- Seria positiva una millora en benestar animal i una revisió dels projectes de conservació i recerca.
- El projecte ZOOXXI es mostra com una alternativa plausible i treballada però amb una manca important d'estudis, pressupostos i prediccions d'aplicació a causa de ser un projecte innovador en el seu camp.
- Seria positiva una millora a nivell d'infraestructura i plans tècnics.

En conclusió, el conflicte al qual s'enfronta Barcelona és, a causa de la seva complexitat, diversitat d'opinions i implicació social, una qüestió d'extrema importància a la ciutat. Hi prenen partit una multitud d'actors de molts diversos sectors i és transcendental, per la bona salut del sistema polític, donar veu a totes les persones, associacions, grups i entitats implicades. A nivell del replantejament sobre el model de zoo que hem de mantenir, els canvis proposats són, al meu parer, senyal d'un avenç a nivell de preocupació de la ciutadania cap al tracte i la relació envers els animals.

El Zoo de Barcelona és un dels centres educatius amb més aflluència de Catalunya, té una gran importància a nivell de recerca i conservació de la fauna tant catalana com al·lòctona i compta amb un multitud de professionals compromesos. Per contra, els temps canvien i hi ha factors del zoo que necessiten una revisió urgent. Seria un error, per part de l'administració, no escoltar les veus que demanen un canvi, ja que Barcelona com a ciutat avantguardista i, en molts sentits, pionera en els drets dels animals, pot marcar un canvi a nivell global de la manera com es concep la conservació i la relació de les persones amb els animals i, al capdavant, amb el medi ambient. Per part de ZOOXXI, es presenta com un projecte amb futur i molts ànims de canviar alguns factors del zoo. Malauradament és un projecte tant nou que no compta amb experiències prèvies pel seu desenvolupament i planteja dubtes evidents per part del Zoo de Barcelona sobre el seu funcionament tant a nivell educatiu com científic.

S'entén que aquest canvi només serà positiu si és capaç de comptar amb la llarga experiència dels professionals i l'entitat que s'ha encarregat fins ara del zoo i fusionar els seus coneixements amb la visió, idees i iniciatives tant del món animalista com de la societat civil catalana.

7. Propostes de millora

En el següent apartat es desenvolupen en primer lloc estratègies per a una millor gestió del conflicte polític relacionat amb la tria de model de zoològic a Barcelona (apartat 5.1. Anàlisi del conflicte polític al Zoo de Barcelona) i, en segon lloc, estratègies per a una millor avaluació dels diferents aspectes tinguts en compte en l'anàlisi multicriteri sobre els models de zoològic (apartat 5.2 Avaluació multicriteri dels diferents models de zoològic).

7.1. Estratègies d'actuacions

ESTRATÈGIA	PROGRAMA	ACCIÓ
1. Línia d'actuació per la millora de la gestió del conflicte.	1.1. Crear espais d'informació i debat ciutadà.	1.1.1. Creació espais de debats entre els diversos models de zoo, oberts a la ciutadania.
		1.1.2. Creació espais per donar lloc a la opinió ciutadana sobre el conflicte.
2. Línia d'acció respecte la millora de l'estudi dels models de zoològic proposats.	2.1. Estudi benestar animal.	2.1.1. Estudi de benestar físic i psicològic dels animals del Zoo de Barcelona.
	2.2. Estudi sobre el model educatiu dels models de zoològic proposats i la pedagogia a través d'animals.	2.2.1. Estudi sobre l'aprenentatge en la relació persona-natura al model educatiu actual.
		2.2.2. Estudi sobre l'aprenentatge a través de tecnologies virtuals.
		2.2.3. Estudi d'aplicació del projecte ZOOXXI en quan a espais protegits.

Taula 24: Propostes de millora, estratègies.

7.2. Fitxes d'actuacions

En aquest apartat es presenten les fitxes d'acció, tant de gestió com del conflicte polític com de millora de l'estudi dels models de zoo proposats. S'hi concretaran els següents aspectes: línia estratègica, programa, acció, objectiu, prioritat, dificultat, descripció, pressupost, termini d'implantació, beneficis, indicadors i responsables.

A continuació es presenta la llegenda emprada en les fitxes tècniques de l'apartat anterior per a valorar la prioritat i els pressupostos de cada una de les propostes de millora.

Criteris de prioritat:

- Prioritat Alta: Baix pressupost i baix termini d'implantació.
- Prioritat Mitjana: Alt pressupost i baix termini d'implantació.
- Prioritat Baixa: Alt pressupost i alt termini d'implantació.

Criteris de pressupostos:

- Baix: <1000€
- Mitjà: 1001-5000€
- Alt: >5000€

7.2.1 Fitxes tècniques de gestió del conflicte polític.

LÍNIA ESTRATÈGICA	1. Línia d'actuació per la millora de la gestió del conflicte.
PROGRAMA	1.1. Crear espais d'informació i debat ciutadà.
ACCIÓ	1.1.1. Creació espais de debats entre els diversos models de zoo, oberts a la ciutadania.
OBJECTIU	Millorar la gestió del conflicte polític a través de la transparència envers la ciutadania.
PRIORITAT	Alta
DIFICULTAT	Mitja
DESCRIPCIÓ	L'acció consisteix en la creació espais de debat oberts entre els representants dels diferents models de zoo proposats amb la funció d'informar a les persones que visquin a Barcelona.
PRESSUPOST	Baix.
TERMINI D'IMPLANTACIÓ	Menys d'un any.
BENEFICIS	Socials: Implicació ciutadana i transparència de gestió.
INDICADORS	Nivell de coneixença de la ciutadania respecte el conflicte.
RESPONSABLES	Ajuntament de Barcelona.

Taula 25: Propostes de millora, acció 1.1.1.

LÍNIA ESTRATÈGICA	1. Línia d'actuació per la millora de la gestió del conflicte.
PROGRAMA	1.1. Crear espais d'informació i debat ciutadà.
ACCIÓ	1.1.2. Creació espais per donar lloc a la opinió ciutadana sobre el conflicte.
OBJECTIU	Millorar la gestió del conflicte polític a través d'espais on la ciutadania pogués opinar sobre la gestió de la ciutat com, per exemple, un referèndum.
PRIORITAT	Mitjana.
DESCRIPCIÓ	L'acció consisteix en la creació d'estratègies perquè les opinions de les persones que visquin a Barcelona es vegin reflexades en la gestió de l'Ajuntament respecte al Zoo de Barcelona.
PRESSUPOST	Mitjà
TERMINI D'IMPLANTACIÓ	Entre un i dos anys
BENEFICIS	Social: Implicació ciutadana i transparència de gestió.
INDICADORS	Nivell d'implicació ciutadana.
RESPONSABLES	Ajuntament de Barcelona.

Taula 26: Propostes de millora, acció 1.1.2.

7.2.2 Fitxes tècniques de millora dels estudis sobre els models de zoològic.

LÍNIA ESTRATÈGICA	2. Línia d'acció respecte la millora de l'estudi dels models de zoològic proposats.
PROGRAMA	2.1. Estudi benestar animal.
ACCIÓ	2.1.1. Estudi de benestar físic i psicològic dels animals del Zoo de Barcelona.
OBJECTIU	Augmentar els coneixements sobre els models de zoològic proposats per a incloure'ls en una avaluació multicriteri.
PRIORITAT	Alta
DESCRIPCIÓ	L'acció consisteix en la determinació l'estat de salut dels animals que manté el Zoo de Barcelona de manera tant física com psicològica per a poder donar lloc a aquest factor en el mètode d'avaluació multicriteri.
PRESSUPOST	Mitjà
TERMINI D'IMPLANTACIÓ	Menys d'un any.
BENEFICIS	Millora en la gestió i les condicions dels animals mantinguts pel Zoo de Barcelona.
INDICADORS	Compliment dels criteris de les cinc llibertats de la Welfare Quality (2009)
RESPONSABLES	Zoo de Barcelona.

Taula 27: Propostes de millora, acció 2.1.1.

LÍNIA ESTRATÈGICA	2. Línia d'acció respecte la millora de l'estudi dels models de zoològic proposats.
PROGRAMA	2.2. Estudi sobre el model educatiu dels models de zoològic proposats i la pedagogia a través d'animals.
ACCIÓ	2.2.1. Estudi sobre l'aprenentatge en la relació persona-natura al model educatiu actual.
OBJECTIU	Augmentar els coneixements sobre els models de zoològic proposats per a incloure'ls en una avaluació multicriteri.
PRIORITAT	Alta
DESCRIPCIÓ	L'acció consisteix en un estudi sobre els coneixements apresos pels infants de Catalunya en el model actual d'aprenentatge que utilitza el Zoo de Barcelona respecte la relació nen-animal i, més àmpliament, nen-natura.
PRESSUPOST	Baix.
TERMINI D'IMPLANTACIÓ	Menys d'un any.
BENEFICIS	Socials: Millora en el model educatiu ofert pel Zoo de Barcelona.
INDICADORS	Nivell de coneixement utilitzat en la presa de decisió.
RESPONSABLES	Zoo de Barcelona. Departament d'Educació.

Taula 28: Propostes de millora, acció 2.2.1.

LÍNIA ESTRATÈGICA	2. Línia d'acció respecte la millora de l'estudi dels models de zoològic proposats.
PROGRAMA	2.2. Estudi sobre el model educatiu dels models de zoològic proposats i la pedagogia a través d'animals.
ACCIÓ	2.2.2. Estudi sobre l'aprenentatge a través de tecnologies virtuals.
OBJECTIU	Augmentar els coneixements sobre els models de zoològic proposats per a incloure'ls en una avaluació multicriteri.
PRIORITAT	Alta
DESCRIPCIÓ	L'acció consisteix en estudiar de forma profunda el model educatiu i les possibilitats de coneixements en un model de zoo virtual.
PRESSUPOST	Baix.
TERMINI D'IMPLANTACIÓ	Menys d'un any.
BENEFICIS	Socials: Millora en el model educatiu ofert pel Zoo de Barcelona.
INDICADORS	Nivell de coneixement útil per la presa de decisió.
RESPONSABLES	Ajuntament de Barcelona/ZOOXXI

Taula 29: Propostes de millora, acció 2.2.2.

LÍNIA ESTRATÈGICA	2. Línia d'acció respecte la millora de l'estudi dels models de zoològic proposats.
PROGRAMA	2.2. Estudi sobre el model educatiu dels models de zoològic proposats i la pedagogia a través d'animals.
ACCIÓ	2.2.3. Estudi d'aplicació del projecte ZOOXXI en quan a espais protegits.
OBJECTIU	Augmentar els coneixements sobre la possible aplicació del projecte ZOOXXI útils en el procés de presa de decisió.
PRIORITAT	Alta
DESCRIPCIÓ	L'acció consisteix en estudiar de forma profunda la línia de creació d'espais naturals protegits des dels zoològics. Estudiar els espais, cost, legislació i la resta de factors necessaris per avaluar la capacitat i possibilitat de dur a terme aquesta línia estratègica de ZOOXXI.
PRESSUPOST	Baix.
TERMINI D'IMPLANTACIÓ	Entre un i dos anys.
BENEFICIS	Socials: Millora en coneixements de l'oferta del model ZOOXXI.
INDICADORS	Nivell de coneixement útil per la presa de decisió.
RESPONSABLES	Ajuntament de Barcelona/ZOOXXI

Taula 30: Propostes de millora, acció 2.2.3.

8. Bibliografia

8.1. Articles i treballs

Górriz, S.; Martínez, J.J.; Roig, S.; Santana, K. (2015): «Estudi del metabolisme i del flux energètic de les instal·lacions dels hàbitats de la secció de primats del Zoo de Barcelona. Estudi científicotècnic de la secció de primats del Zoo» UAB.

Aguado, E; Agut, E; Bedmar, B. (2016): «Estudi del metabolisme del sistema general ‘Primats grans’ del Zoo de Barcelona i anàlisi de la viabilitat de certificació LEED i VERDE del subsistema ‘Nou edifici d’orangutans’» UAB.

APE (2016): «Boletín Asociación primatológica Española», volum 23, núm 1.

Baratay, E. (1997): «Un instrument symbolique de la domestication: le jardin zoologique aux XIXeXXe siècles (l'exemple du parc de la Tête d'Or à Lyon)». Cahiers d'histoire, Comité historique du Centre-Est, 42 (3-4), pp.677-706.

Gusset, M.; Dick, G. (2011): «The global reach of zoos and aquariums in visitor numbers and conservation expenditures» Volum 30, article 5, Pàg. 566–569

ZOOXXI (2015): «El tancament de zoològics al món».

Wilmer, E.; Ronny, A. «Cómo analizar los conflictos?» Análisis de conflictos, UNAH, Facultad de ciencias sociales, IUDPAS.

Tapella, E. (2007): «El mapeo de Actores Claves» documento de trabajo del proyecto Efectos de la biodiversidad funcional sobre procesos ecosistémicos, servicios ecosistémicos y sustentabilidad en las Américas: un abordaje interdisciplinario”, Universidad Nacional de Córdoba, Inter-American Institute for Global Change Research (IAI)

Engel, A.; Korf, B (2006): «Técnicas de negociación y mediación para la ordenación de los recursos naturales» Programa de Apoyo a los medios de subsistencia (PAMS), FAO, Organización de las Naciones Unidas para la agricultura y la alimentación.

Coser, L. (1970): «Nuevos aportes a la teoría del conflicto social» Buenos Aires.

Chevalier, J.M. Buckles, D.J. (2011): “Guía para la investigación, la planificación y la evaluación participativas”, Ottawa, Canadá: SAS2 Dialogue.

X. Manteca, e. mainau, d. temple (2012): “¿Qué es el bienestar animal?” Ficha técnica sobre bienestar de animales de granja, FAWEC, Núm 1.

Salas, M. Manteca, X. (2016): “Evaluación del bienestar en animales de zoológico: indicadores basados en el animal”, Ficha técnica sobre bienestar en animales de zoológico, FAWEC, Núm 4.

Padilla, A.P. Gil, E.P. Miralles, N.P, Jofre, C.L. Ana, N.P. (2012): “Ética y bienestar de los animales en los parques zoológicos” UAB.

Louise, C. (2011): Vidas enjauladas, los zoos de España investigados por Igualdadanimal»

Walls, D. (2015): «Animal Rights Movement» Sonoma State University

Delors, Jaques (1994): «La educación encierra un tesoro», Informe a la UNESCO de la Comisión Internacional sobre la Educación para el Siglo XXI, París: Edicions UNESCO.

8.2. Llibres

Tester, Keith (1991): *Animals and society, the humanity of animal rights*. Routledge, col·lecció Social Theory, 232 pàgines.

Dente, Bruno i Subirats, Joan (2014): *Decisiones públicas: Análisis y estudio de los procesos de decisión en políticas públicas*. Barcelona: Ariel; Colecció Ariel Ciències Socials, 368 pàgines,

Knoepfel, Peter; Larrue, Corinne; Subirats, Joan; Varone, Frederic (2008): *Análisis y gestión de políticas públicas*, Barcelona: Ariel, 285 pàgines.

Kramer, Fernando (2003): *Educación ambiental para el desarrollo sostenible*, Madrid: Catarata, 241 pàgines.

8.3. Webgrafia

<http://www.tvanimalista.com/>

<http://www.prensaanimal.com/>

<http://www.elconfidencial.com/>

<http://zooxxi.org/>

<http://cat.elpais.com/>

<http://www.zoobarcelona.cat/>

<http://www.waza.org/>

<http://www.ara.cat/>

<http://meet.barcelona.cat/>

<http://www.btv.cat/>

<http://www.veganisme.cat/>

<https://barcelonaencomu.cat/>

<http://ajuntament.barcelona.cat/estrategiaifinances/pressupostobert/>

<http://www.depana.org/public/>

<https://www.fundaciobarcelonazoo.cat/>

<http://www.waza.org/en/site/home>

<http://www.janegoodall.es/es/>

<http://www.animanaturalis.org/es>

<http://www.ffw.ch/es/>

<http://faada.org/>

<http://www.liberaong.org/>

<http://www.addaong.org/ca/>

<http://www.favb.cat/>

<https://www.ivoox.com/>

<http://ezoo.ws/>

9. Programació

MES	9		10				11				12				1				2	
SETMANA	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
Plantejament preliminar																				
Decisió del tema d'estudi	■																			
Presa de contacte amb el Zoo de Barcelona i ZOOXXI				■																
Estructuració del treball																				
Títol	■																			■
Índex			■	■																
Metodologia				■	■											■				
Recopilació d'antecedents				■																
Redacció d'antecedents				■																
Obtenció de dades																				
Visites al Zoo de Barcelona				■				■												
Visites al local de ZOOXXI					■												■			
Entrevistes tècniques						■			■			■			■	■				
Tractament de dades																				
Redacció																				
Inventari Conflicte polític										■	■									
Inventari Avaluació multicriteri															■	■				
Valoració																	■	■		
Conclusions																	■	■		
Propostes de millora																		■		
Bibliografia																				■
Pressupost																				■
Petjada de carboni																				■
Article																			■	■
Entrega																				
Entrega del treball																				■
Preparació de la defensa																				■
Defensa																				■

Taula 31: Programació

10. Pressupost

COSTOS VARIABLES				
RECURSOS HUMANS				
	CONCEPTE	QUANTITAT	PREU	PREU TOTAL TOTAL
Remuneració	Treball de camp	25 hores	12€/hora	300€
	Tractament de dades i redacció	350 hores	12€/hora	4200€
Transport	T-Jove 2 zones	1	70€	70€
Dietes	Dinars	4	5€	20€
	Cafès	140	1€	140€
Total de recursos humans: 4730€				
RECURSOS MATERIAL				
	CONCEPTE	QUANTITAT	PREU UNITAT	PREU TOTAL
Fungible	Material papereria	1	3€	3€
Impressió i enquadernació	Impressió document	170 pàgines	0,31€	57,6€
	Impressió article	20	0,05€	1€
	CD	6	0,95€	5,67€
	Enquadernació	2	12€	24€
Total de recursos materials: 91,27€				
Total de costos: 4821,27€				
COSTOS FIXES (20% costos variables): 964,254€				
BASE: 5785,524€				
IVA (21%): 1214,96€				
TOTAL: 7000,48€				

Taula 32: Pressupost.

11. Petjada de carboni

A continuació trobem, en aquesta taula, el reflex de la petjada de carboni que ha suposat la realització d'aquest treball. Aquesta s'ha calculat mitjançant la calculadora d'emissions de gasos d'efecte hivernacle (GEH) de la Generalitat de Catalunya. S'han tingut en compte tots els processos que, durant la realització de l'estudi, hagin pogut contribuir a les emissions de CO₂.

MOBILITAT					
TIPUS	UNITATS	PASSATGERS	VIATGES	FACTOR D'EMISSION	EMISSIONS CO ₂ (Kg CO ₂ eq)
Metro	7,7 km	1	50	0,04 kg CO ₂ eq/per·km	15,4
Renfe	93,2 km	1	20	0,04 kg CO ₂ eq/per·km	74,56
FGC	23 km	1	50	0,03 kg CO ₂ eq/per·km	34,5
MATERIAL					
TIPUS	UNITATS	CONSUM	TEMPS	FACTOR D'EMISSION	EMISSIONS CO ₂ (Kg CO ₂ eq)
Impressions	190	/	/	0,009 kg CO ₂ eq/còpia	1,71
Fluorescents	5	0,058 kW	350 hores	0,185 kg CO ₂ eq/kWh	18,78
Ordinadors	1	0,06 kW	350 hores	0,185 kg CO ₂ eq/kWh	3,9
TOTAL kg CO₂ eq: 148,85					

Taula 33: Petjada de carboni.

